

Etid sou yon ka

Chèche yon resèt pou sipòte antreprenè fanm ak gason nan yon peyi frajil

Apwòch Banj atravè mobilizasyon ekosistèm inovasyon an Ayiti

Guillaume Féry, pou Bank
Entèrameriken Devlopman
12/08/2024

Chèche yon resèt pou sipòte antreprenè fanm ak gason nan yon peyi frajil

Rezime

1	Rezime	4
2	Entwodiksyon : mobilize yon ekosistèm inovasyon ki kòmanse ak yon mayo.....	9
	2.1 Soti nan yon fòmasyon nimerik pou rive a yon estati antreprenè, tout anba menm estrikti a	9
	2.2 Poukisa yon etid ka Banj lan : objektif ak dimansyon yo analize.....	10
	2.3 Metodoloji konsepsyon ka: apwòch ak done	11
3	Pwoblèm nan : kijan yo bouste antreprenarya nan yon kontèks ekonomik difisil ?.....	14
	3.1 Pwofil peyi a.....	14
	3.2 Antreprenarya an Ayiti ak bezwen inovatè yo.....	15
	3.3 Potansyèl ekonomi nimerik la an Ayiti.....	18
	3.4 Entisyon yon estrikti ki la pou bezwen espesifik antreprenè yo	20
4	Repons Banj lan : yon platfòm pou yon kominote antreprenè nimerik	22
	4.1 Kat idantite Banj	22
	4.2 Fonksyonman ak modèl operasyonèl.....	25
	4.3 Mezire aktivite a ak enpak la.....	25
5	Analiz : Banj, lidè yon ekosistèm inovasyon	30
	5.1 Definisyon ak apwòch teyorik nan ekosistèm	30
	5.2 Banj kòm aktè santral yon jèn ekosistèm k ap sèvi yon kòz	31
6	Dechifre karakteristik yo ak etid pakou Banj.....	35
	6.1 Vizyon ak ladrès : pakou yon antreprenè k ap sèvi antreprenè yo.....	35
	6.2 Bati yon mak fò : yon avantaj solid depi nan kòmansman.....	37
	6.3 Konsantre sou nimerik : yon pwen antre enpòtan pou Banj ak Ayiti.....	38
	6.4 Ankouraje ekonomi konesans lan : yon mouvman ki kòmanse pran chè	39
	6.5 Mobilize estratejikman patnè ak resous yon ekosistèm.....	40
	6.6 Mete tout bagay nan menm espas la : wòl yon lokal modèn epi enspiran	44
	6.7 Konsantre sou moun : favorize enklizyon ak divèsite	45
7	Pwen pou kenbe, diskisyon ak kesyon.....	51

8 Konklizyon : leson ak limit.....	54
9 Bibliyografi.....	57
10 Anèks.....	59
10.1 Lokalizasyon jeyografik Ayiti	59
10.2 Pwofil ekonomik ak sosyal Ayiti.....	59
10.3 Teyori sou ekosistèm inovasyon.....	65
10.4 Pwofil fondatè Banj lan, Marc Alain Boucicault	66
10.5 Endikatè kle sou Banj, anviwònman li yo ak aktivite li yo	67
10.6 Men kèk egzanp sou pwofil konpayi enkibasyon oswa inisye nan Banj	68
10.7 Pwogram prensipal yo, pwojè ak evènman ki fèt nan Banj depi 2018.....	71
10.8 Lis patnè/kolaboratè Banj yo.....	80
Remèsiman.....	87

1 Rezime

Ayiti se yon peyi frajil, ak yon ekonomi souvan enfòmèl epi ki baze sou agrikilti selon listwa. Ak yon majorite nan popilasyon an ki poko gen 24 an, yon pousantaj moun ki pa konn li ak ekri ki anviwon 40% (epi plizyè lang Fransè/anglè/kreyòl ayisyen ki divize) ak yon to chomaj jèn yo ki se 37%, peyi a dwe inovè pou jwenn levye devlopman ekonomik ak kwasans epi enspire jèn li yo, nan yon kontèks emigrasyon an mas.

Pou jèn yo, menm sila ki gen chans gradye nan inivèsite, jwenn yon travay estab se yon defi an Ayiti, nan yon mache ki gen anpil konpetisyon. Tankou anpil ekonomi nan mond lan, vin yon antreprenè epi kòmanse pwòp biznis ou kapab se fason ki pi rapid ak pi asire pou rantre lajan epi jwenn yon travay. Nan kontèks sa a, sezi opòtinite sektè ekonomi nimerik k ap monte a ofri yo a ka gen anpil enpòtans. Se egzakteman sa estrikti Banj lan ap fè depi sis lane, nan Dèlma, alantou Pòtoprens. Banj vle di « jeni » an kreyòl ayisyen. Inisyativ antreprenarya sa a mete ansanm yon konsèp espas travay pataje ak yon wòl boustè pou ekosistèm inovasyon avèk yon misyon sosyal ki byen chita nan ADN li. Li akonpanye jèn yo nan pwojè yo nan ba yo mwayen ak resous, depi nan lide a rive nan pwojè final la ; li menm ba yo finansman epi ede yo lanse ti antrepriz (start-up) yo. Nan yon pèspektiv ekonomik, Banj se yon konpayi k ap vann espas travay pataje, òganize evènman, epi tou li aji kòm yon founisè sèvis pou òganize pwogram inovasyon ki gen ladan yo fòmasyon, konsèy, enkibasyon, akselerasyon, pandan l ap mete plis limyè sou itilizasyon teknoloji nimerik.

Ka sa a ap fouye fon nan levye ki te pèmèt jèn konpayi yo parèt nèt e ki te pèmèt plizyè santèn antreprenè kreye biznis yo nan konsantre sou teknoloji nimerik epi fòs ak richès yon kolektif ki rasanble nan menm espas la. Èske gen yon « resèt Banj » ? Èske li ka repwodui nan lòt peyi nan mond lan ? Èske modèl li a ka aplike nan lòt sektè aktivite ?

Istwa a te kòmanse piti piti anba lidèchip fondatè Marc Alain Boucicault, yon antreprenè sosyal ki konsidere tèt li tankou yon moun k ap bati ekosistèm. Eksperyans li nan sektè devlopman entènasyonal la te deklannche enèji yon gwoup jèn motive, ki chaje foug pou fè bagay yo mache epi bay jèn ayisyen k ap pran inisyativ yo zouti ak mwayen. Yo te kòmanse avèk kèk resous, epi youn apre lòt, yo mete kanpe yon mak, devlope yon espas, fè kèk patenarya epi rasanble tout yon kominote manm ak founisè pou remèt plizyè pwogram.

Banj, jounen jodi a, posede enfrastrikti modèn ak konekte, epi lwe espas travay ki adapte ak lidè pwojè yo epi jèn antreprenè yo, pandan li fokis sou aktivite nan domèn ekonomi nimerik la. Yon lòt bò, estrikti a ofri, anplis sèvis pou konpayi sa yo, yon pakèt evènman epi posiblite kolaborasyon ak rezotaj pou ede pwojè yo ki nan espas li a grandi. Finalman, e sitou, atravè patenarya ak pwogram ki jwenn finansman nan men kèk konpayi prive, enstitisyon lokal ak entènasyonal oswa donatè entènasyonal, Banj jwe yon wòl santral nan atire, akonpaye ak kouve pwojè kreyatif pou pèmèt kèk ekip jèn moun k ap pran desizyon grandi.

Aktivite Banj yo posib gras ak patenarya. Pami yo : Sogebank, pou lokal ; Digicel/Acces Haiti, pou entènèt ; Bank Entè-Ameriken Devlopman (BID an fransè), pou pwogram CreativeTechLab ; Òganizasyon Entènasyonal Frankofoni (OIF an fransè), pou pwogram D-Clic ; Google, pou Haïti Start ; “International Republican Institute” pou pwogram Ideathon kominotè; ak Facebook, pou fòmasyon pou devlopè/kodè.

Sepandan, bagay yo pa t toujou senp e peripesi yo pa t epaye jèn antrepriz la, tankou boulvèsman sosyo-ekonomik, politik oswa klimatik nan peyi a. Men, se sitou lè yo te mete dife, sakaje ak piye Banj an 2019 ki te sekwe estrikti a. Sa te pran tout enèji ak detèminasyon ekip yo pou yo demontre rezistans epi avanse. Finalman, kriz COVID la te gen enpak sou modèl operasyon Banj lan tou, e se anfas defi sa a vin gen nouvo òf ki devlope, ki mize sou sèvis an liy.

Yo rekonèt Banj kounye a kòm yon pwen fokal kle nan peyi a nan domèn antreprenarya, rezotaj, fòmasyon ak evènman ekonomi nimerik. Konpayi an gen yon bèl prezans tou nan Karayib la atravè pwogram li yo nan Ondiras, Jamayik ak Trinidad, pa egzanp.

Men, pozisyon sa a pa t bati nan yon jou ; epi konsèp la te evolye depi kreyasyon li an 2018, toujou nan kenbe ADN li santre sou lajènès, lanbisyon ak rezilta efikas pou sèvis enèji lokal yo. Anplis sa, chèche patenarya solid ak aktè pisan tout mond lan rekonèt (jeyan teknoloji, bank devlopman, elatriye) te kontribye nan devlope yon òf bon jan kalite, ki atire moun anpil epi ki ka fè enpak pou « kominote Banj lan ».

Depi 2018, Banj te akeyi plizyè milye patisipan nan aktivite li yo, òganize plis pase 500 evènman, fòme prèske 3 000 moun atravè yon santèn fòmasyon, atire plis pase 36 000 kandidati pou divès pwogram li yo, kouve 122 pwojè epi jere yon fon inovasyon ki prèske mwatye yon milyon dola pou kouve oswa akselere inisyativ estrikti l ap sipòte yo. Chif sa yo enpòtan pou Ayiti, yo gen yon enpak ni sou devlopman aktivite yo ni sou fanm ak gason ki vle pran kontwòl desten yo epi reyalize objektif lavi yo.

Evènman, sèvis ak pwogram yo bay nan Banj yo apiye sou mobilizasyon yon ekosistèm ak kèk patnè, selon divès kondisyon. Nan kontèks sa a, pa egzanp, Bank Entè-Ameriken pou Devlopman te konfye enkibatè a egzekisyon pwogram akonpayman antreprenè yo.

Ak depans pou operasyon ki depase 3 milyon dola ameriken pandan sis lane ki sot pase yo, aktivite Banj yo ap ferye byen lwen Pòtoprens, non sèlman ak pwogram ki te dewoule nan lòt rejyon an Ayiti, men tou atravè aktivite an liy gras ak entènèt, kote pwomosyon yo fèt sou rezo sosyal yo. Epi yo rete gran louvri pou lòt peyi, patikilyèman peyi nan Karayib la.

Ka Banj lan aprann nou senk bagay :

1. Kòmanse piti men solid : Nan yon peyi frajil kote w pa gen anpil resous, li posib pou w lanse yon aktivite nan kòmanse piti epi grandi alantou yon lide, yon idantite, yon mak ak kèk valè solid.

2. Sezi opòtinite ekonomi nimerik la : Ayiti gen anpil avantaj l ap tire si li angaje l nan ekonomi konesans lan. Mond nimerik la se yon bon pwèn depa ki prezante opòtinite pou peyi ki gen resous limite epi posede anpil jèn moun dinamik. Anplis sa, sektè sa a pèmèt yo mobilize kèk kominote ki ouvè pou kopere a ba pri.
3. Rete maton epi aktif : Pou yon jèn konpayi ki konsantre sou jèn yo ak sou antreprenarya, mòd operasyon an, òf sèvis la ak modèl biznis la dwe kapab evolye ak adapte yo ak bezwen yo. Yon lòt bò, nan yon anviwònman ki an boulvès pafwa, bati yon sistèm rezistan nesèsè anpil pou li rebati tèt li si sa ta bezwen fèt, e pafwa reyevante tèt li epi avanse.
4. Aji nan bati yon ekosistèm ozalantou pwojè sa yo: Yon fòs aksyon ka antre an mouvman nan kad estriktirasyon yon ekosistèm inovasyon k ap mobilize yon seri patnè piblik ak prive pou sèvis lajènès ak devlopman peyi a. Nan lojik sa a, se mete tout bagay nan menm espas : Pouvwa kolaborasyon nan yon kominote ka pèmèt moun yo vin antreprenè nan grandi lide yo jis rive nan etap demaraj antrepriz la nan yon kote ki ofri yo tout zouti pou fè sa. Anplis sa, yon mouvman konsa ka demare menm avèk yon ti kras resous.
5. Konsantre sou moun ak kolaborasyon : Faktè imen an se yon eleman santral. Manm ak patnè yo rasanble nan « kominote Banj » lan, epi se atravè evènman ak divès inisyativ nouvo antreprenè ka fòme ak devlope pwojè biznis yo nan mitan yon modèl ouvè kote ki gen bon jan kolaborasyon.

Depi 2018, Banj franchi plizyè etap ki ofri espwa pou antreprenè an Ayiti ak lòt peyi kote pwogram li yo deplwaye. Tout kote l pase, li kontinye rasanble enèji, ranfòse patenarya prive ak vize pou enspire jèn yo vin anbisye.

An jeneral, Banj pratike ladrès ak fleksibilite. Sepandan, antrepriz la pa gen entansyon kanpe kòm modèl. Kidonk, ka sa a pa pretann li ofri yon resèt majik. Istwa Banj lan, ki te ofri yon espas travay pataje ki vin tounen yon baz antreprenarya ak inovasyon, mennen nou poze plizyè kesyon :

- Èske modèl sa a ka repwodui nan lòt teritwa epi konsantre sou lòt sektè aktivite ?
- Nan yon kontèks frajil kote Banj evolye sis lane depi kreyasyon li, èske li atenn matirite li oubyen kisa pwochen etap la ye ?
- Èske Banj ta dwe chanje pozisyon li nan mitan ekosistèm nan epi repanse relasyon li ak aktè piblik yo, donatè entènasyonal yo oswa patnè prive yo ?
- Ki fason nou ka evalye enpak Banj nan konpare l ak inisyativ ki sanble avè l, men nan diferan mond ak estanda ekonomik ak nivo devlopman ? Ki endikatè nou ta dwe pwopoze epi suiv ?

Repons kesyon sa yo, e petèt anpil lòt, pral pwolonje analiz ki prezante nan ka sa a, epi pral louvri lòt pèspektiv pou peyi oswa rejyon ki tante fè menm wout la.

Sa a se sa nou ka espere, epi san dout se youn nan objektif Banj pou enspire aktè bon volonte ki byen lwen fwontyè li yo.

2 Entwodiksyon : mobilize yon ekosistèm inovasyon ki kòmanse ak yon mayo

Banj se yon jèn konpayi ayisyen ki prezante tèt li kòm « kay aksyon efikas ». Li se sitou youn nan pwèn fokal zile a nan inovasyon nimerik, antreprenarya ak animasyon yon kominote fanm ak gason ki vle pran lavi yo an men nan aprann ak kreye, nan devlope ti aktivite ekonomik ki baze sou yon fòs aksyon kolektif nan kè yon ekosistèm.

Istwa Banj lan inik, paske li prezante kèk karakteristik patikilye, ki baze sou vizyon fondatè a, kilti antreprenarya a, espesifite domèn nimerik la, rezilyans, tout sa a nan yon anviwònman sosyal ak ekonomik frajil men ki aktif anpil. Avanti sa a bati an pati sou fòs yon mak ki enprime sou yon mayo ak fyète ki vin tounen yon senbòl.

Se sou espesifisite sa yo li te sanble itil pou nou devlope ka sa a pou dekòtike ak founi je gade plizyè dimansyon nan Banj, epi mande tèt nou si gen yon « resèt » pou ankouraje antreprenè yo nan yon kontèks konsa.

Seksyon sa a prezante yon egzanp pakou antreprenè epi eksplike metòd yo itilize pou analize biznis Banj lan.

2.1 Soti nan yon fòmasyon nimerik pou rive a yon estati antreprenè, tout anba menm estrikti a.

Avanti sa a te kòmanse an 2022, lè yon piblikasyon sou Instagram ki t ap envite piblik la nan yon fòmasyon sou nimerik ki konsantre sou manipilasyon kas reyalyte vityèl te atire atansyon Karine Paul, yon etidyan nan jesyon biznis ak administrasyon epòk sa. Jèn fanm ki renmen pran inisyativ sa a epi ki enterese ak teknoloji te aplike pou pwogram D-CLIC (« Formez-vous au numérique »). Se Òganizasyon Entènasyonal Frankofoni (OIF) ki te pran inisyativ la epi Banj te bay fòmasyon an nan anviwon Pòtoprens.

Nan fen fòmasyon an, kote Karine te rive fè konesans ak lòt patisipan ki te motive pou yo ale pi lwen, yo te monte yon jèn ekip epi mete kanpe yon pwojè biznis ki gen pou wè ak fòmasyon ki mete w nan reyalye a epi baze sou entèraksyon atravè reyalye vityèl nan divès domèn. Yo te kenbe lide a nan yon apèl pou pwojè Banj te dirije epi kouve nan bay lokal, konsèy ak sipò administratif ak teknolojik.

Pandan tout pwosesis monte antrepriz la, se sitou kominote ki rankontre nan Banj lan ki nourri pwojè a : devlopè, dizaynè, fòmateur, lòt antreprenè e menm potansyèl kliyan. Nan espas li a, Banj se yon platfòm pou fè konsepsyon, teste, livre ak fè pwomosyon inisyativ sa yo pandan y ap pran matirite.

Konpayi GIDEM te finalman kreye nan mwa me 2023. Li aplike teknoloji reyalye vityèl an patikilye nan fòmasyon premye swen ki pèmèt patisipan yo plonje nan reyalye a.

Kounye a, GIDEM¹ gen 5 kolaboratè e li bay fòmasyon ak gwoup 5 a 10 estajyè. Yon fwa li kite enkibatè a, li pral bezwen rann modèl ekonomik li a solid epi kòmanse peye pou sèvis yo. Pwochen etap la ta ka kreye yon estidyo reyalye vityèl pou devlope plis aplikasyon.

Egzanp pakou sa a nan Banj (e gen anpil lòt ki sanble) sèvi ilistrasyon pou 4 pwen kle ki pral etidye nan ka sa a :

1. Pakou patisipan yo nan aktivite ki fèt nan menm espas la nan Banj, depi nan fòmasyon rive nan kreyasyon yon antrepriz, pase nan etap enkibasyon.
2. Richès ak divèsite nan kominote a ki rankontre nan Banj epi ki nourri pwojè yo ak bay resous (kolaboratè, asosye, ekspè, lide, patnè, kliyan, elatriye) nan diferan etap devlopman inisyativ yo.
3. Nati teknik sijè yo abòde nan mond ekonomi dijital la ki gen rapò dirèk ak pwofesyon ki fenk ap parèt yo e Ayiti ta ka pwofite.
4. Enpòtans òf ak patenarya Banj yo, pa egzanp ak òganizasyon entènasyonal yo, ki fè li posib pou finansè apèl pou pwojè ak ankouraje vokasyon nan sèvis devlopman konpetans ak aktivite ekonomik lokal yo.

2.2 Poukisa yon etid ka Banj lan : objektif ak dimansyon yo analize

Banj se yon espas ki sitiye nan katye Pòtoprens, kapital Ayiti, ki jodi a se yon espas yo rekonèt ki la pou antreprenè nimerik. Li se yon aktè yo rekonèt nan ekosistèm inovasyon

1 Swiv GIDEM sou Instagram isit la: <https://www.instagram.com/gidemht/>

lokal la ak nan tout Karayib la k ap sèvi jèn yo. Li ofri yon pakèt aktivite ki òganize alantou espas travay ak kolaborasyon ki fòm platfòm kote yo devlope aktivite rezotaj, akonpayman pwofesyonèl, fòmasyon, ansanm ak yon seri inisyativ ki fèt an patenarya ak kèk antrepriz yo rekonèt nan tout mond lan nan domèn nimerik ak entènèt.

Deskripsyon sa a ta ka sanble yon deskripsyon nou konn tande deja epi li ka raple inisyativ menm jan an nan lòt peyi kote espas « coworking » (espas travay pataje) ap fleri. Men, lè w gade pi pre, ka Banj lan inik e se sa ki jistifye ka sa a ki gen pou objektif mete limyè sou karakteristik espesifik li yo epi analize levye ki fòm « resèt Banj lan ».

Objektif ka sa a se ekspoze ak analize patikilarite modèl Banj lan :

- Entisyon fondatè li a ak konsepsyon pwojè a avèk kèk grenn resous.
- Lansman an an 2018 avèk mwayen limite (yon mayo) ak bati yon mak solid, ki gen ladan l tou yon premye mobilizasyon zouti modèn (rezò sosyal) pou demare yon kominote. Fòs mak la jodi a se yon gwo potomitan pou atirans ak kilti nan Banj.
- Pakou konpayi an nan mòd operasyonèl li, ladrès nan konsèp la ak evolisyon nan sèvis l ap ofri jiska jodi a.
- Enpòtans òf sèvis la pou satisfè bezwen espesifik an Ayiti nan sa ki gen pou wè ak enfrastrikti, konektivite, men tou fòmasyon ak finansman pwojè.
- Chwa pou parye sou antreprenarya nan domèn ekonomi nimerik la.
- Kapasite pou jwe yon wòl boustè pou satisfè atant yo nan yon kominote inaktif ak fè sòti talan antreprenè moun pa konnen pafwa.
- Plas estrikti a nan yon ekosistèm inovasyon k ap parèt.
- Ladrès pou jwenn mwayen, mobilize ak kenbe patnè prive lokal oswa etranje, pandan yo pran an konsiderasyon difikilte pafwa pou « vann » Ayiti.

2.3 Metodoloji konsepsyon ka: apwòch ak done

Metodoloji ki te itilize nan etid ka sa a te sèvi pou idantifye yon sijè ki enpòtan ak fòmile yon pwoblematik analiz klè alantou ka Banj la.

Etid la estriktire alantou yon entwodiksyon sou anviwònman ekonomik lokal, yon deskripsyon detaye sou estrikti a ak fonksyonman li, analiz done ak kèk patikilarite Banj ak yon sentèz ki prezante ansèyman yo. Finalman, kèk lòt kesyon pwolonje analiz la.

Travay la te baze sou kat sous enfòmasyon :

1. Done kantitatif ki soti nan estatistik Banj te mennen ak yon bon kantite atik ak videyo ki dekri fonksyonman estrikti a depi plizyè lane.
2. Sondaj ak ankèt ki fèt ak manm kominote Banj lan, kliyan, patnè oswa patisipan nan aktivite yo.
3. Entèvyou ki fèt ak moun ki pi enpòtan yo (antreprenè, patnè, ekip direksyon) pou kolekte kèk opinyon dirèk sou pakou enkibatè a.
4. Itilizasyon kad teyorik ak etid ki pibliye sou ekosistèm inovasyon.

3 Pwoblèm nan : kijan yo bouste antreprenarya nan yon kontèks ekonomik difisil ?

3.1 Pwofil peyi a

Repiblik Ayiti sitiye nan pati lwès zile Ispayola a ; li pataje zile a ak Repiblik Dominikèn nan rejyon Karayib la. Li sitiye nan lès Kiba ak 190 km nan nòdès Jamayik. Pandan trant ane ki sot pase yo, popilasyon li a te grandi rapid e abitan yo te vin gonfle nan vil yo. Ak plis pase 11 milyon abitan sou yon zòn 27 750 km², Ayiti se yon teritwa ki peple anpil kote presyon anviwònman an wo.

Ralanti aktivite ekonomik

Ayiti rete peyi ki pi pòv nan rejyon Amerik Latin ak Karayib la ak pami peyi ki pi pòv nan mond lan. An 2023, Ayiti te gen yon PIB pou chak abitan ki te 1 694 dola ameriken. Dapre Bank Mondyal², ekonomi an te diminye pou senk ane youn apre lòt avèk 1.7% an 2019, 3.3% an 2020, 1.8% an 2021, 1.7% an 2022 ak 1.9% an 2023.

Sepandan, nou dwe di Ayiti, anplis yon istwa solid ak resous natirèl, dènye jou sa yo, gen kèk gwo siksè ekonomik pou antrepriz ak inovatè. Men, souvan, richès ki te kreye a pa koule desann oswa li pa toujou pèmèt kreye yon fòs aksyon dirab, pi lwen pase siksè endividyèl oswa limite, paske tout pwofi yo oswa fòtin yo pa sistematikman reyitilize nan peyi a.

Yon popilasyon jèn k ap viv lavil k ap chèche travay

Popilasyon Ayiti an te 11,80 milyon abitan nan mwa janvye 2024. 51% popilasyon ayisyen an se fanm, 49% se gason.

Nan kòmansman ane 2024 la, 60% nan popilasyon ayisyen an t ap viv nan mitan vil, alòske 40% te rete nan zòn andeyò yo³. Laj mwayen an se 23,6 ane.

Dapre UNESCO⁴, analfabetis afekte prèske yon ka nan moun ki gen plis pase 10 an yo, men li sèt fwa pi ba nan mitan timoun 10-14 lane yo pase nan mitan moun ki gen plis pase 56 an yo. Pousantaj moun ki pa konn li ak ekri a se 40%.

Pou analize chif sa a, li bon pou konsidere anpil dimansyon fenomèn plizyè lang⁵ lan an

2 <https://www.worldbank.org/en/country/haiti/overview>

3 <https://datareportal.com>

4 <https://www.unesco.org/fr/articles/alphabetisation-en-haiti-lunesco-plaide-pour-un-ralliement-du-discours-politique-la-realite>

5 <https://www.alterpresse.org/spip.php?article8724>

Ayiti : fransè, kreyòl ayisyen ak anglè. Sou pwèn sa a, yon analiz pi apwofondi sou enpak lang lan sou devlopman teritwa a dwe konsidere reyalyte defòmè edikasyon an ki toujou ap fonksyone jeneralman an fransè ki rete yon lang Ayisyen pa pale anpil nan lavi chak jou e ki, dapre kèk moun, lakoz dominasyon sosyal⁶ yo kontinye. Detay yo prezante nan anèks la.

Sèvo ki ale yo

Yon lòt kote, jèn talan k ap plede pati kite peyi a se yon gwo pwoblèm tou an Ayiti. Lakoz peyi a pa kapab kenbe talan yo epi ofri yo djòb oswa karyè ki rekonpanse, jèn ki pi pwomèt li yo ale⁷.

Dapre etid Òganizasyon Entènasyonal Migrasyon (OIM an fransè), popilasyon ayisyen k ap emigre a te nan 1.7 milyon an 2020, yon ogmantasyon de 237% konpare ak 1990⁸. Peyi prensipal k ap resevwa yo se Etazini (705 361 imigran, swa 39.9%), Repiblik Dominikèn (496 112 emigran, swa 28.0%) ak Chili (236 912 emigran, swa 13.4%).

E konsènan Etazini an patikilye, « Biden Administration's Humanitarian Parole Program » (Pwogram Biden) ki te lanse nan mwa janvyè 2023, ki te gen entansyon bay « chemen asire nan lòd pou Etazini » pou jiska 30 000 moun chak mwa ki soti Kiba, Ayiti, Nikaragwa ak Venezyela, te ankouraje tandans sèvo ki ale yo.⁹

Anplis, konsènan moun ak diplòm yo, Bank Mondyal estime uit sou dis ayisyen ki fè etid siperyè pase lekòl segondè kite peyi a¹⁰.

Kidonk, akòz enstabilite ak kriz, pwofesyonèl ki resevwa fòmasyon ak sila ki gen diplòm yo ap kite peyi a, sa ki diminye disponiblite travayè trè kalifye ak kapital imen. Sèvo ki ale yo afekte tout sektè nan sosyete ayisyen an. Fenomèn sa a se youn nan koz prensipal yo nan mank resouzimèn sa a, sa ki gen enpak sou devlopman yon vivye antreprenè.

3.2 Antreprenarya an Ayiti ak bezwen inovatè yo

Mache travay la ak estrikti ekonomi an an Ayiti prezante karakteristik ki gen rapò ni ak siperyorite sektè primè la nan mendèv la, men tou ak nivo fòmasyon epi laj popilasyon yo. Nan kontèks sa a, rejim travay pou salè a pa devlope ase epi antreprenarya fòmè yon

6 Degraff Michel. 2017. "La langue maternelle comme fondement du savoir: L'Initiative MIT-Haïti: vers une éducation en créole efficace et inclusive", Massachusetts Institute of Technology (MIT)

7 <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/haiti-market-overview>

8 International Organization for Migration. 2023. Trends in Caribbean migration and mobility. <https://rosanjose.iom.int/sites/g/files/tmzbd11446/files/documents/2023-07/data-report-trends-in-caribbean-migration-and-mobility.pdf>

9 <https://www.boundless.com/blog/biden-administration-pauses-migrant-parole-program-amid-fraud-concerns/>

10 <https://www.politico.com/news/magazine/2024/04/21/haiti-political-revolution-00153020>

pati nan devlopman ekonomik k ap parèt la. Men, reyalyite modèl ekonomik sa a gen espesifisite lokal li tou ¹¹.

Karakteristik ti biznis ak mwayèn biznis sektè prive yo prezante nan anèks la.

Bezwen antreprenè yo an jeneral ak an Ayiti an patikilye

Sektè prive ak antreprenarya an jeneral bezwen yon anviwònman ki favorab pou devlopman aktivite yo. Gen kèk eleman komen ak faktè kle siksè yo te idantifye nan literati a¹². Yon lòt bò, kontèks zile a ak kondisyon yo an Ayiti ajoute kèk paramèt espesifik ki ka rezime nan tablo sa a :

Sijè/faktè kle	Anviwònman ki nesesè	Aktè konsène
Konte sou yon kad règlemantè ki klè epi estab	Lwa ak reglemantasyon favorab pou mete kanpe biznis, sistèm ankourajman taks. Aksè posib ak sèvis entènasyonal (egzanp espas sou entènèt, pèman, elatriye). Kad adapte pou echanj lajan.	Gouvènman, regilatè
Kòmanse ak yon bon lide	Bouste yon anviwònman kreyatif ak inovatè pou ankouraje lide ak idantifikasyon sèvis oswa pwodwi ki dwe devlope.	Inivèsite, òganizasyon fòmasyon, enkibatè
Etabli tèt ou nan lokal modèn, konekte epi an kontak ak lòt antreprenè	Anviwònman travay efikas epi atiran ki gen enstalasyon pou fasilite travay, reyinyon ak kolaborasyon.	Enkibatè, chanm komès
Nan kontèks ayisyen an, mete plis enpòtans nan enfrastrikti ak yon anviwònman travay ki estab, modèn ak enteresan	Espas travay konekte, aksè entènèt gwo vitès pou yon pri abòdab, enèji san kanpe.	Gouvènman, enkibatè, sèvis ki gen lavil ak “telecom”
Gen bon konpetans yo	Linivè edikatif adapte ak bezwen konpayi ki ofri pèsònèl ki resevwa fòmasyon. Estrikti ki ofri fòmasyon kontinyèl Ranfòse lyen ant ekonomi ak rechèch Echanj inivèsite rejyonal yo Ansèyman adapte avèk bezwen ekonomi modèn lan (STEM) Pwomosyon divèsite (ki gen ladan fanm) Idantifikasyon ak retansyon talan lokal yo – Mobilizasyon dyaspora a kote sa aplikab.	Gouvènman, Antrepriz Asosyasyon, ONG

11 Banj – « Assessing the reality of entrepreneurs in Haiti to strengthen the entrepreneurship ecosystem » – IADB 2018

12 Success Factors of Startups in Research Literature within the Entrepreneurial Ecosystem – Javier Sevilla-Bernardo - <https://www.mdpi.com/2076-3387/12/3/102>

Gen yon imaj pozitif sou antreprenè a	Pwomosyon imaj inovatè a epi antreprenè, risk, otonomi ak talan. Kilti siksè ak lanbisyon.	Medya, lekòl, ajan kiltirèl.
Konte sou sipò yon rezo aktif	Koneksyon ak yon seri kanmarad oswa konseye nan diferan etap nan devlopman. Difizyon bon pratik. Sipò.	Enkibatè, filyè metye, chanm komès..
Aksè ak finansman epi mekanis asirans apwopriye, garanti	Fon dedye ak mekanis investisman adapte. Kad ki pèmèt mekanis inovatè. Sistèm asirans nan kontèks frajil oswa enstab	Gouvènman, kapital investisman, bank, konpayi asirans, lajan ki soti nan men aktè enstitisyonèl entènasyonal yo
Kapab teste konsèp ou a epi grandi byen rapid	Aksè ak konseye, anviwònman tès (FabLabs), lokal apwopriye, koneksyon ak patnè.	
Fè konnen w epi jwenn aksè ak kliyan byen vit	Mobilizasyon kanal maketing modèn, relè ak patnè potansyèl ki dwe idantifye, lokal oswa entènasyonal, òganizasyon fwa ak fowòm, elatriye.	Enkibatè, chanm komès, filyè, Gouvènman, patnè

Sous : otè a.

Limit ak obstak nan antreprenarya an Ayiti jodi a Dapre Madam Gaëlle Rivière Wulff, direktis finansye Sogebank, bezwen pou establite, sekirite ak vizibilite se yon kondisyon nesès pou devlopman ekonomi an an jeneral ak antreprenarya an patikilye. Nou bezwen tou pwojè gwo echèl pou estriktire yon mache ak kreye fòs aksyon nan mitan diferan aktè yo (akademik, bankè, elatriye). Enstabilite kreye risk. Alòske bezwen yo la, anviwònman enstab la mennen nan yon sèten fason nan yon dekapitalizasyon ekonomi an ki ka anpeche yon ekonomi pwodiktif oswa ekonomi sèvis solid k ap kreye valè pou tout moun.

Nou pral wè pi lwen nan atik sa a poukisa estriktirasyon NAN EKOSISTÈM INOVASYON ka yon repons pou bezwen sa yo e espesyalman ki wòl santral Banj jwe ladan l.

3.3 Potansyèl ekonomi nimerik la an Ayiti

Nan anviwònman ekonomik an boulevès sa a kote ekonomi sèvis la rete yon poto nan richès nasyonal la, sèvis nimerik yo ta ka fòme yon aks devlopman pou ekonomi an an jeneral ak pou jèn antreprenè yo an patikilye.

Sektè nimerik la konsidere kòm yon zòn nan devlopman yo dwe ankouraje

Ayiti se yon peyi kote travay salè se pa aktivite ki anplwaye plis moun. Nan kontèks sa a, fòm travay ki asosye ak metye nimerik yo ka yon pis enteresan pou kwasans ak devlopman : teletravay, travay endepandan, lajan nimerik, komès sou entènèt, elatriye.

Nan yon peyi k ap chèche estabilite ak vizibilite, ekonomi nimerik la ka jwe yon wòl enpòtan nan rezilyans ekonomik pou plizyè rezon :

1. Divèsifikasyon sous revni : entwodiksyon nouvo modèl biznis nan ekonomi demateryalize (konesans, tranzaksyon, elatriye)
2. Fleksibilite ak adaptabilite : teletravay nan zòn lwen anpil, kolaborasyon ki depase fwontyè, mobilizasyon dyaspora pa egzantp.
3. Inovasyon ak konpetitivite : mobilizasyon konesans nan yon popilasyon jèn e konekte souvan ouvè sou lemonn.
4. Rezilyans kominote a : ankouraje tout moun ak estrikti k ap travay pou devlopman sosyete a fè nouvo fòm travay ak antreprenarya yon fason fleksib epi rapid, ak baryè ki pa fasil pou w pase.

Yon lòt bò, nan yon peyi kote defi lang lan enpòtan, metye nimerik yo ak kodaj ofri pèspektiv enteresan, paske konpetans yo mande yo gen mwens korelasyon ak alfabetizasyon oswa ak metriz gramatikal pase nan lòt sektè. Nou vle di kondisyon nesèsè yo limite e fòmasyon ka yon levye pisan pou pèmèt jèn yo antre sou mache ekonomi nimerik la.

Finalman, sektè aktivite sa a ofri tou yon chemen devlopman pou pwofesyonèl ki soti nan lòt sektè nan ofri yo pèspektiv pou devlopman e pafwa pi gwo revni.

Se pou rezon sa ki fè pwomosyon inovasyon, patikilyèman nan domèn nimerik la nan mitan jèn yo nan kontèks frajil Ayiti a, gen tout sans li¹³.

13 Atik Le Nouvelliste : “L’innovation chez les jeunes Haitiens : perspectives et défis à l’ère numérique” – Esther Kimberly Bazile, avril 2024.

« Mwen konnen avoka oswa doktè ki travèse nan metye nimerik epi ki gen pi plis mwayen pase si te rete nan pwofesyon tradisyonèl yo. »

Marc Alain Boucicault, fondatè Banj

Nou ka retounen sou dimansyon lengwistik ki mansyone pi wo a : travay nan sektè nimerik la souvan mande pou metrize lang franse a ansanm ak anglè. Sa a kapab yon kondisyon endispansab pou ou travay aletranje oswa fè pwomosyon nouvo sèvis ou sou entènèt. Kidonk, kreye valè sou plas an Ayiti nan sèvi avèk teknoloji nimerik ka mande kèk dispozisyon lengwistik. Lòt obstak ka egziste, pa egzanp estanda oswa platfòm pou fakti sèvis entènasyonal yo.

Limit ak obstak nan kwasans dijital la : ka peman pou devlopè endepandan "offshore".

Devlopman yon ekonomi nan sektè nimerik la repoze sou konpetans (kodaj, jesyon pwojè, teknoloji, done, elatriye), epi tou sou enfrastrikti aksesib, abòdab ak efikas. E nan kontèks sa a, aparisyon yon ekonomi ki baze sou aktivite prestasyon ekstèn (offshoring pa egzanp) se yon zòn ki pwomèt tou. Sepandan, absans pwotokòl, kad legal oswa platfòm tranzaksyon peman, aparisyon antreprenè endepandan (« freelance »), souvan nan baz aktivite sa yo, rete limite. Pwen sa a bloke pafwa nan ekonomi tankou Ayiti oswa Pakistan¹⁴.

Yo prezante detay sou pratik ak itilizasyon nimerik an Ayiti nan anèks la.

14 <https://www.thenews.com.pk/print/1209804-a-technological-tool-to-unlock-pakistan-s-growth>

3.4 Entisyon yon estrikti ki la pou bezwen espesifik antreprenè yo

Anviwònman ekonomik Ayiti a anrasinen nan yon sistèm frajil ak enstab. Sepandan, li ka konte sou yon gwo kantite travayè ak koneksyon aktif ak dyaspora a ki kapab soutni moun ak estrikti ki ka devlope sosyete a ki rete nan peyi a.

An menm tan, domèn ekonomi nimerik la ofri yon opòtinite pou antreprenè ki gen gwo vizyon, epi li ka adapte li ak patikilarite yo nan sa ki gen pou wè ak klima peyi.

Sepandan, reyisit nan chemen sa a kondisyon sou mobilizasyon kèk faktè kle siksè : se la a nosyon ekosistèm la pran tout sans li, paske li rann li posib pou yo kreye kondisyon yo pou gen pi gwo siksè nan pwojè yo.

Men, ki moun ki ka mobilize tout aktè esansyèl yo epi mete yon ansanm konsa an mouvman ?

Se te repons kesyon sa a ki te alabaz Banj.

Nou pral wè nan paragraf k ap vini yo ki jan entisyon sa a te pèmèt Banj kreye yon inisyativ ki kòmanse piti piti ak ti kras resous, aprè ki evolye epi grandi pou pran plas li nan ekosistèm inovasyon an.

4 Repons Banj lan : yon platfòm pou yon kominote antreprenè nimerik

4.1 Kat idantite Banj

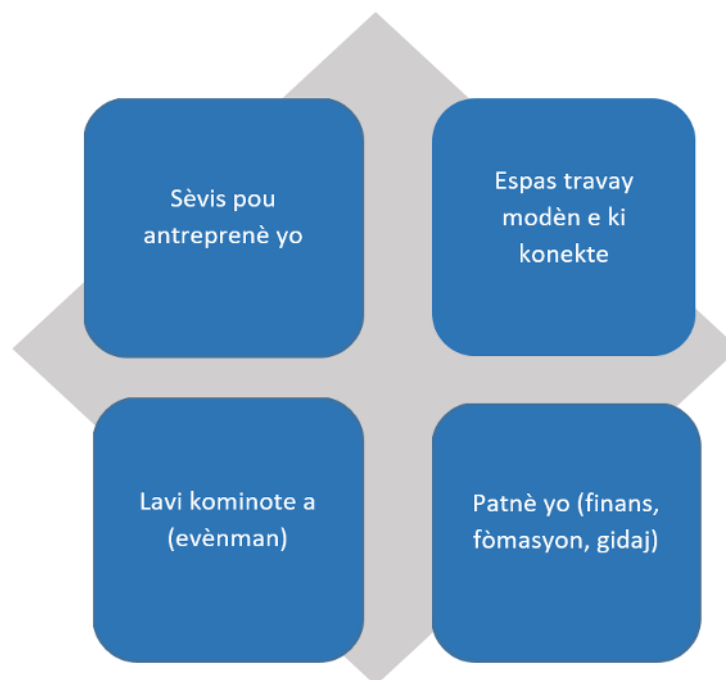
Deyò, Banj sanble ak yon espas travay pataje ki sitiye nan zòn Dèlma 66, nan rejyon metwopolitèn Pòtoprens. Banj defini tèt li kòm « yon kafou pou antreprenarya, k ap bouste kreyativite ak atire antreprenè ki soti nan tout kouch sosyal ki vle ogmante vizibilite yo ak evolye nan pakou antreprenarya yo ».

Depi lè li kreye an 2018, Banj bay tèt li misyon pou retire obstak ki anpeche aparasyon antreprenè ki ka ede sosyete a devlope epi redui potansyèl devlopman ekonomik an Ayiti.

Banj konsantre aksyon li sou sipò lojistik ak teknik, zouti sipò finansye, aktivite fòmasyon ak animasyon yon rezo ak kominote pratik, ki depase fwontyè tou. Konpayi an apiye sou yon mak solid ak yon seri patnè piblik ak prive.

Banj se yon lokal ki kouvri 5 nivo ak 800 mètr kare e li se pi gwo espas travay pataje an Ayiti. Li gen 13 espas biwo fèmèn, 10 biwo kabin ak yon sal konferans ki ka kenbe 100 moun. Men, pi lwen pase byen fizik sa yo, nannan biznis la ak valè modèl la chita nan pil inisyativ yo.

Tablo ki anba a prezante tip sèvis yo ak yon seleksyon aktivite yo ofri :

SÈVIS YO

Ilustrasyon : egzanp sèvis yo ofri

Domèn	Kalite sèvis	Egzanp
Espas travay modèn, konekte	Enfrastrikti ak lojistik - Espas travay	Espas pataje, biwo fiks ak sal reyinyon
Espas travay modèn, konekte	Koneksyon	Aksè Wi-Fi rapid, estab ak abòdab
Espas travay modèn, konekte	Konfò	Espas ki gen kouran san kanpe ak klimatizè
Lavi kominotè	Evènman ak rezotaj	Happy hours & networking
Lavi kominotè	Evènman ak rezotaj	Fwa travay
Sèvis pou antreprenè	Pwomosyon ak maketing	Bilten ak lis difizyon
Sèvis pou antreprenè	Pwomosyon ak maketing	Zouti kominikasyon ak pwomosyon
Sèvis pou antreprenè ak lavi kominote a	Kominikasyon, edikasyon, pwomosyon ak maketing	Banj Media
Sèvis pou antreprenè	Konsèy sou demann	Mentoring - https://www.mab.ht/mentors
Sèvis pou antreprenè	Konpetans sou demann	<ul style="list-style-type: none"> Rezo travayè endepandan ak pwofesyonèl endepandan (entèprèt, grafis, asistan, moderatè, elatriye) Platfòm koneksyon talan nimerik
Sèvis pou antreprenè ak lavi kominote a	Fòmasyon	Egzanp : Fasilitatè kominotè sou entènèt, konsèptè sit entènèt, devlopè entènèt, devlopè aplikasyon mobil, konseptè eksperyans ak entèfas, konseptè animasyon grafik, pilòt dwòn, analis done
Sèvis pou antreprenè	Pwogram akseleratè	Konbinezon yon pake sèvis sou 4 mwa pou antrepriz k ap demare nou chwazi yo
Patenarya	Pwogram konsèy	Rezo Google - https://startup.google.com/learn/
Patenarya	Pwogram fòmasyon	Meta - devlopè, AI, elatriye. DEVCPAP/Meta
Sèvis pou antreprenè	Finansman	Fon inovasyon distribye nan kad inisyativ tankou D-Clic, elatriye, epi an patenarya ak donatè ak enstitisyon entènasyonal yo
Sèvis pou antreprenè	Aktivite entènasyonal nan Karayib la	Pwogram pou konekte teknològ ak antreprenè kreyatif an patenarya ak CARIRI, Bank Entè-Ameriken Devlopman (BID an fransè) ak Kingston Creative Hub.

“Avan tout bagay, nou te vle ofri yon enfrastrikti modèn ak pwofesyonèl, yon espas kote chak antreprenè ka konsantre sou inovasyon ak kwasans san yo pa gen kontrent materyèl. Objektif nou se te kreye yon anviwònman kote lide yo te ka sikile lib e libè kote chak manm te gen zouti ki nesèsè pou yo reyisi. »

John Sterlin Duverseau, direktè operasyon Banj

AKTIVITE AK PWOGRAM

Tablo sila a prezante yon seleksyon aktivite ak pwogram ki devlope nan Banj depi kreyasyon li.

Pwogram	Ane	Objektif inisyativ la	Patnè ofisyèl
Haiti Start	2018	Pwogram akonpayman pwojè pou yon semèn (Accelerator)	Google For Startups
Creative Tech Lab Ayiti	Depi 2020	Yon evènman ki rasanble devlopè ak atis kreyatif ki soti nan domèn mizik, mòd, atizana, pwomosyon ak maketing, konsepsyon grafik ak atizay vizyèl, pou kolabore ak kreye pwototip inovatè. Banj te dirije evènman sa a nan plizyè peyi, tankou Ayiti (2020), Trinidad (2021), Ondiras ak Jamayik (2022-2023).	Bank Entè-Ameriken Devlopman (IDB), Cariri, Kingston Creative, UTH Avanza.
D-clic	2022	Seyans fòmasyon nan metye nimerik an Ayiti	Òganizasyon Entènasyonal Frankofoni (OIF an Fransè)
Economy Challenge	2023	Konpetisyon nasyonal antreprenarya nan depatman Sid Ayiti. Pwogram akonpayman sou entènèt pandan 4 mwa	Hope for Haiti (HFH)
Boussole	2021	Pwogram pou bouste anplwa travayè ak antreprenarya pou jèn yo	PNUD
Dev Expo	2021	Evènman teknoloji nasyonal referans pou kominote devlopè a	Syntax Studio
Programme d'Ideathon Communautaire (PIC)	2020-2023	Pwogram ki vle ede jèn yo devlope lidèchip yo nan kominote yo atravè antreprenarya	International Republican Institute

Lis sa a mete limyè sou konsèp deklannchè ak boustè Banj te vle jwe a, nan yon ekosistèm patnè ak founisè solisyon, k ap sèvi yon gwo kominote divèsifye ki gen antreprenè, etidyan, fanatik teknoloji ak gason ak fanm an jeneral ki se pasyone aksyon kolektif, aprantisaj ak lide mobilize enèji pou kreye aktivite ak devlope Ayiti.

Yo prezante yon lis pi konplè sou pwogram ak patnè yo nan anèks la.

4.2 Fonksyònman ak modèl operasyonèl

Chema ki anba a prezante yon modèl senplifye Banj ak mòd operasyon li nan yon pi gwo ansanm ki rele yon ekosistèm (gade tou pwochen seksyon).

Li enpòtan pou sonje plas patnè ki aji kòm resous esansyèl pou pote konpetans yo, mwayen yo ak teknoloji yo pou sèvi manm estrikti a.

Yon lòt bò, kontribisyon kominote yo se tou yon motè esansyèl nan fòs aksyon Banj enspire lidè pwojè li bay espas yo.

Sa yo se poto yo ki te la depi orijin modèl Banj lan ki te plase estratejikman mobilizasyon kominote yo nan devlopman pwopozisyon valè li a pou sèvis antreprenè yo.

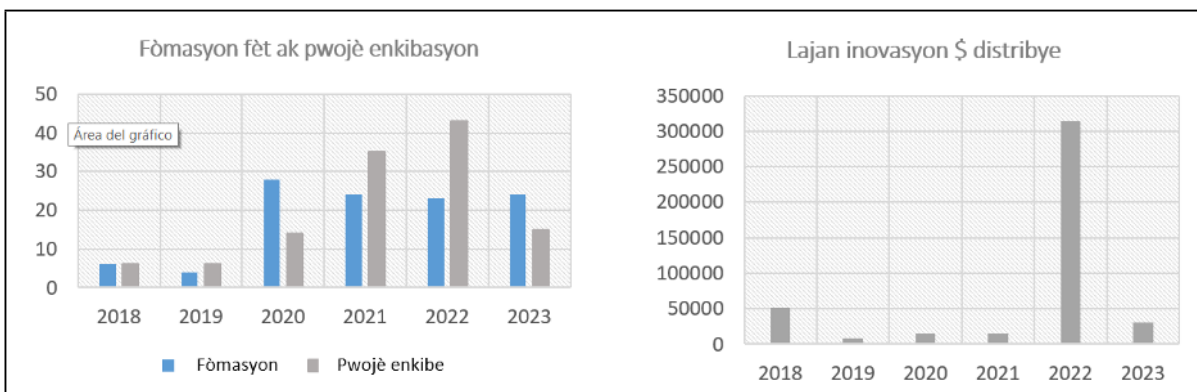
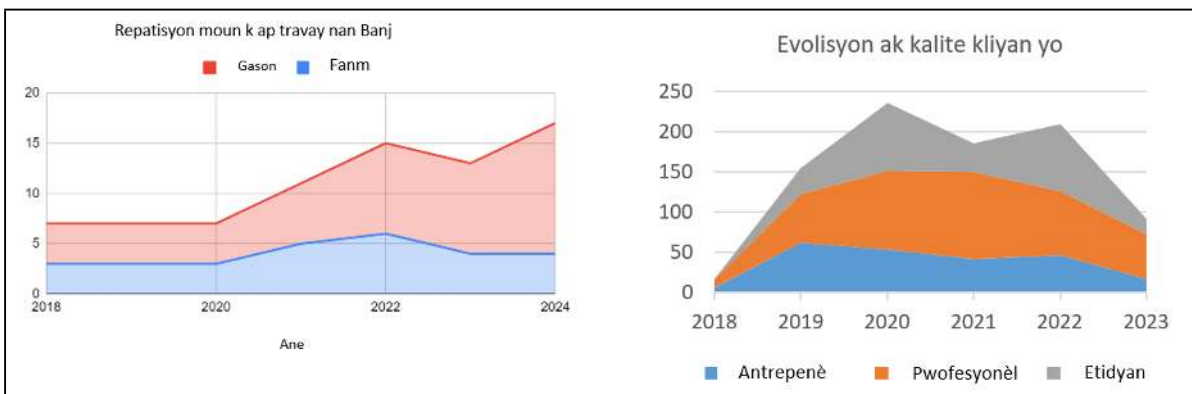
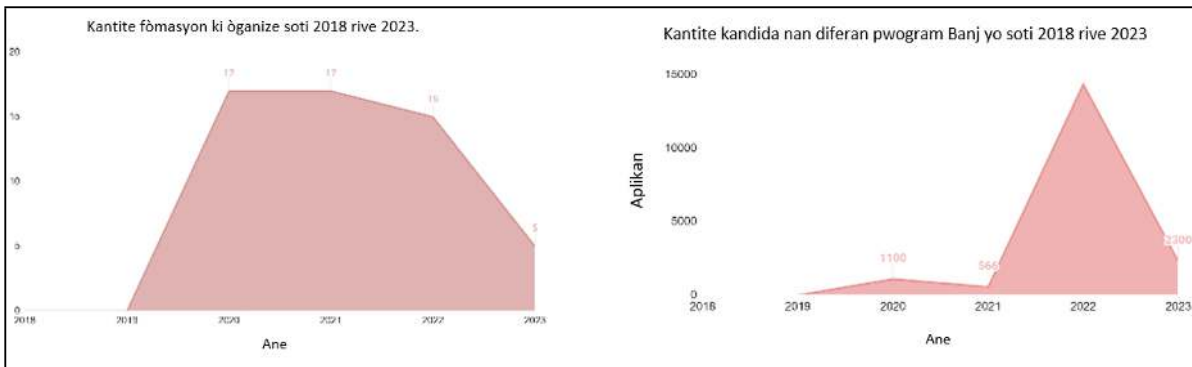
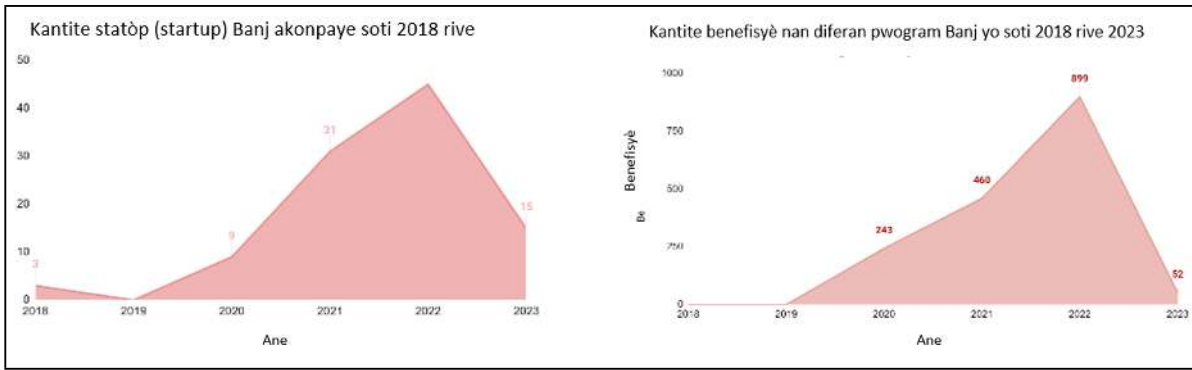

Source : l'auteur

4.3 Mezire aktivite a ak enpak la

Banj aktif nan plizyè domèn, ak biznis espas travay, pwòp pwogram li ak inisyativ an patenarya, kote objektif la se aktive yon rezo inovatè ak anbisyè k ap sèvi jèn ak kreyatè antrepriz an Ayiti. Dispozitif sa a, ki aktif depi 2018, pèmèt akonpayman plizyè santèn pwojè ak kèk milye antreprenè.

Grafik ki anba yo prezante yon seleksyon eleman kantitatif sou Banj.

Sous: Banj

Banj an chif

- a) Depi kreyasyon li an 2018, yo estime Banj konekte plis pase 100 000 moun epi rekòlte plizyè milyon angajman atravè rezo sosyal yo.
- b) Plis pase 500 evènman favorize rezotaj ak kolaborasyon ant antreprenè.
- c) 2 974 moun patisipe nan 84 fòmasyon espesyalize.
- d) 122 pwojè jwenn akonpayman atravè pwogram enkibasyon oswa akselerasyon.
- e) 100 konseye fè pati rezo ki akonpanye lidè pwojè yo.
- f) 500 000 dola te bay kòm finansman pou demare pwojè ki nan kouvez gras ak sipò donatè yo nan kad patenarya yo.
- g) An total, atravè divès pwogram li yo, Banj kontribye nan kreyasyon anviwon 300 djòb dirèk ak 5 000 djòb endirèk sou sis ane.

Plis chif kle prezante nan anèks 5.

Chif sa yo dwe mete an pèspektiv sou echèl Ayiti. Yo montre yon enpak sou devlopman aktivite yo, men sitou sou fanm ak gason ki vle pran kontwòl desten yo ak reyalize objektif lavi yo.

Chanje lavi moun

Anplis chif yo, li enpòtan pou mezire enpak Banj genyen sou lavi antreprenè yo. Kèk temwanyaj nan ankadre anba yo pale de chanjman ki fèt nan pozisyon, konfyans ak fòs aksyon kèk lidè pwojè ki te vin nan Banj nan diferan moman nan pakou antreprenarya yo, kòm kliyan espas travay oswa jis pou yon fòmasyon.

<p>Pozisyon</p> <p>« Banj te ede m mete yon pwojè kanpe. Mwen te vle tou sèvi ak kredibilite, ora enstitisyon an pou fè maketing pou pwojè a ak mwen menm kòm yon pwofesyonèl. »</p>	<p>Estat</p> <p>« Banj pèmèt mwen gen yon adrès ki estab, epi, kòm yon antreprenè, li pèmèt mwen bati konfyans nan biznis mwen an, tou senpleman paske mwen idantifye m ak BANJ. »</p>
<p>Vokasyon</p> <p>« Banj te ede m mete yon pwojè kanpe. Mwen te vle tou sèvi ak kredibilite, ora enstitisyon an pou fè maketing pou pwojè a ak mwen menm kòm yon pwofesyonèl. »</p>	<p>Motivasyon</p> <p>« Mwen sonje sitasyon sa a epi li enspire m : Lè ou jèn, ou gen kapasite pou fè gwo bagay. »</p>
<p>Lidèchip</p> <p>« Antreprenarya se yon zak lafwa. »</p> <p>« Mwen toujou sonje fraz sa a : Aprann devlope lidèchip ou, kwè nan tèt ou, nou ka fè plis pase sa moun wè epi nou ka ale pi lwen. »</p>	<p>Lidèchip</p> <p>« Kòm yon jèn antreprenè, mwen konsidere Banj kòm yon espas pou devlopman pèsònèl kote mwen jwenn lidèchip ak angajman kominote a. »</p> <p>Inyon pou entèlijans kolektif</p> <p>« Nou se yon fanmi nan Banj. Isit la se dezyèm kay mwen. »</p>

La maison du PRAGMATISME

SOINS DE SANTÉ A DOMICILE
Consultation médicales
Soins infirmiers
physiothérapie
Prise en charge de la douleur
Massothérapie
Prélèvement pour examens de labor

SOINS DE SANTÉ A DOMICILE
Consultation médicales
Soins infirmiers
physiothérapie
Prise en charge de la douleur
Massothérapie
Prélèvement pour examens de labor
Assistance psychologique

5 Analiz : Banj, lidè yon ekosistèm inovasyon

Seksyon sa a prezante kòman konpayi Banj pozisyon tèt li nan mitan yon seri aktè nan mond nimerik la, devlopman ekonomik, fòmasyon, pou n site sa yo sèlman, ki konpoze sa yo souvan rele yon ekosistèm.

5.1 Definisyon ak apwòch teyorik nan ekosistèm

Pandan jounen jodi a inovasyon ak antreprenarya se yon opòtinite pou mobilize jèn yo, libere enèji ak boust devlopman ekonomik an Ayiti, anpil enstitisyon oswa gouvènman pa abitye ak metòd devlopman ak aplikasyon inovasyon yo.

Defi prensipal y ap fè fas an patikilye nan sektè antreprenarya a ka divize an twa kategori : 1) animasyon ak gouvènans ; 2) mwayen yo ; 3) kilti.

Yon kad kolaborasyon konsa se yon rezo aktè konekte ki depann youn de lòt ki kenbe yon seri lyen – soti nan fòmèl ale nan enfòmèl ; soti nan fèb ale nan fò – nan yon zòn jeyografik pwòch.

Divès sa ki konpoze li yo se antrepriz, enstitisyon akademik, gouvènman, investisè, enkibatè ak lòt òganizasyon soutyen ak akonpayman.

Senk gwoup aktè ki gen enterè nan yon ekosistèm inovasyon Sous : MIT¹⁵

Detay sou karakteristik ekosistèm inovasyon yo prezante nan anèks la.

15 Budden and Murray - MIT's Stakeholder Framework for Building & Accelerating Innovation Ecosystems – 2019

5.2 Banj kòm aktè santral yon jèn ekosistèm k ap sèvi yon kòz

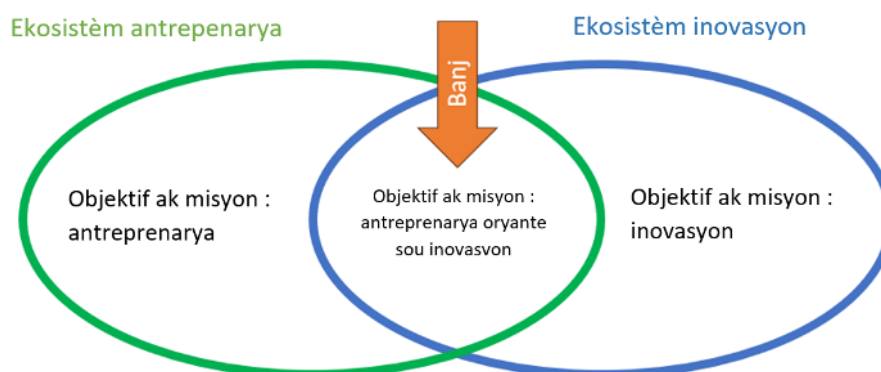
Kontèks ayisyen an patikilye. Defi ki afekte devlopman ekonomik ak aktè li yo anpil. Repezantan BID Lab la, Jean Emmanuel Desmornes, te rezime yo nan prentan 2024¹⁶: « Twa defi afekte ekosistèm inovasyon Karayib la:

1. Fèb nivo tolerans pou risk pou jèn inisyativ inovatè ki fèk ap vini ;
2. ekosistèm ki fèk fèt, ak rezo ki pa byen devlope, pa gen anpil endistri epi wout kwasans lan chaje limit;
3. baryè nan angajman ant sektè piblik ak prive.»

Anplis de sa, an koneksyon avèk chema nan paragaf 5.1 an, li bon tou pou souliye feblès nan investisman piblik (chema a reprezante « gouvènman ak regilatè ») nan antreprenarya. Se pou ranpli espas vid sa a tou aktè tankou Banj gen plas yo nan lyen « Antreprenè - Patnè - Enkibatè - Fon ».

Yon ekosistèm antreprenarya enplike yon chanjman nan panse ekonomik tradisyonèl ki konsantre sitou sou antrepriz ak mache yo pou yo fokis nan panse ak moun ak rezo. Nan sans sa a, youn nan pwèn fiks sistèm nan se espas la ak kominote li a : ekosistèm ki baze sou espas jwe yon wòl enpòtan nan devlopman ekonomik lokal ak rejyonal¹⁷.

Lè yo mete teyori a ak diferan kalite ekosistèm yo nan pèspektiv, pozisyon Banj la etabli jan sa a:

Adapte sou Elizabeth Hoffecker

16 Atik Le Nouvelliste – « L’innovation chez les jeunes Haïtiens : perspectives et défis à l’ère numérique » – Avril 2024

17 Hoffecker Elizabeth – “Understanding Innovation Ecosystems: A Framework for Joint Analysis and Action” - Massachusetts Institute of technology 2019

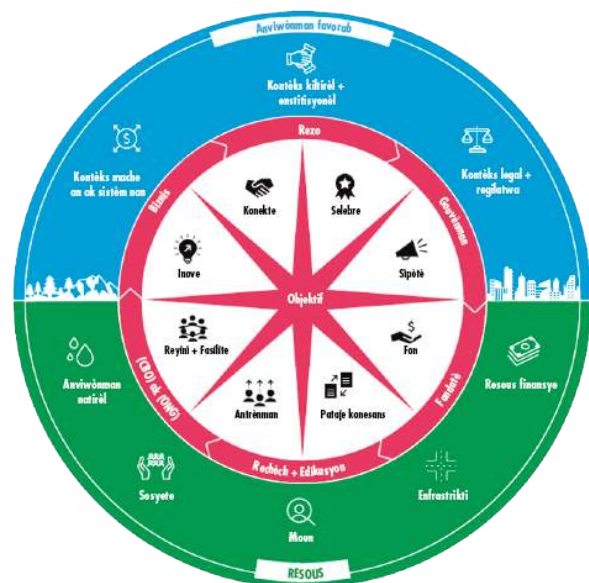
Jan sa dekri nan literati a, Banj define tèt li tankou yon « ekosistèm inovasyon lokal ki rasanble kominote lokal aktè antreprenè k ap entèraji e ki angaje nan pwodiksyon inovasyon, ki jwenn soutyen enfrastrikti, resous ak yon anviwònman koperativ ki pèmèt yo kreye, adopte ak difize fason pou travay ki modèn epi efikas »¹⁸.

Leki sa a koresponn ak ADN Banj ki mete objektif ekosistèm lan nan sant, paske li bay sistèm nan koyerans ak idantite :

« Banj vle ranfòse ekosistèm antreprenarya Ayiti a epi kreye yon anviwònman ki jwe an favè kilti kreyativite ak inovasyon pandan l ap rasanble eleman ekosistèm nan ki ka kreye bon kondisyon pou fè evolye pi bon lide/startup yo pou kapab bouse ekonomi ayisyen an. »

Modèl Elizabeth Hoeffcker a pèmèt nou konprann pozisyon Banj nan ekosistèm nan, ki divize an twa eleman prensipal :

1. objektif ekosistèm lan ;
2. aktè li yo ak lòt eleman esansyèl ;
3. relasyon yo ak entèkoneksyon ant aktè ak eleman (= radyan an ak 8 pwent zetwal).

Wouj = aktè ekosistèm yo	Vèt = resous ekosistèm yo	Ble = kad ak anviwònman egzekisyon an
<p>Sa yo se òganizasyon, antite ak moun (ansanm yo rele « aktè ») ki kreye, soutni ak pèmèt inovasyon atravè aktivite yo ak entèraksyon yo.</p>	<p>Resous yo gen ladan yo enfrastrikti, dotasyon espas, koneksyon, enèji, elatriye, kote ekosistèm nan ye, ak resous moun kreye, tankou pwodui kominote yo, resous finansye ak kapital sosyal.</p>	<p>Se anviwònman favorab ("enabling environment") ki afekte fonksyone ekosistèm nan. Eleman sa yo fè pati tout kontèks kreyativite ak antreprenarya ki enflyanse pwodiktivite ak kapasite sistèm nan pou pwodui, difize epi agrandi inovasyon an.</p>

Adapte sou Hoffecker - 2019

Nan seksyon ki vin apre a, nou pral dekòtike règ ak pwosesis Banj te etabli pou mobilize ekosistèm li yo epi gen plis enpak, nan devlope pwòp mòd operasyonèl li, sou baz eksperyans li fè, pandan tout ane li egziste yo.

6 Dechifre karakteristik yo ak etid pakou Banj

Banj vle di « jeni » an kreyòl ayisyen.

Piske li kreye ak lide sa a, li enteresan pou nou konprann ki jan yon inisyativ antreprenarya rive marye yon konsèp espas travay pataje ak desizyon jwe wòl boustè pou yon ekosistèm inovasyon ak yon misyon sosyal nan ADN li.

Èske gen yon "resèt Banj"?

Paragraf ki anba yo chèche konprann plis an detay kèk dimansyon nan modèl fonksyonman Banj lan, valè li yo ak pozisyon li.

Chema 8 foto Banj yo

6.1 Vizyon ak ladrès : pakou yon antreprenè k ap sèvi antreprenè yo

An 2017, entisyon Marc Alain Boucicault, fondatè Banj¹⁹, te baze sou nesesitye pou tabli yon anviwònman ki favorab pou lib devlopman enèji ak talan an Ayiti.

Banj ta vize ranfòse yon ekosistèm ki favorize kreyativite ak inovasyon, epi li ta rasanble eleman ki pèmèt pi bon lide ak startup yo devlope pou transfòme ekonomi peyi a epi ede jèn yo an patikilye devlope potansyèl yo lib e libè.

Boucicault te aplike yon apwòch antreprenarya nan pwojè li nan tabli yon mak fò pou kòmanse, « Banj », epi sèvi ak rezo sosyal yo pou fè pwomosyon vizyon li yo epi kòmanse mobilize yon kominote pou mete kanpe yon seri sèvis avèk kolaborasyon li.

An pratik, li chèche yon patnè travay byen rapid pou ofri yon anviwònman travay modèn epi konekte, tankou yon platfòm pou kolaborasyon ak òganizasyon evènman yo. Tankou yon repè pou antreprenè k ap boujounnen nan espas la yo rele tou « kay aksyon efikas la ».

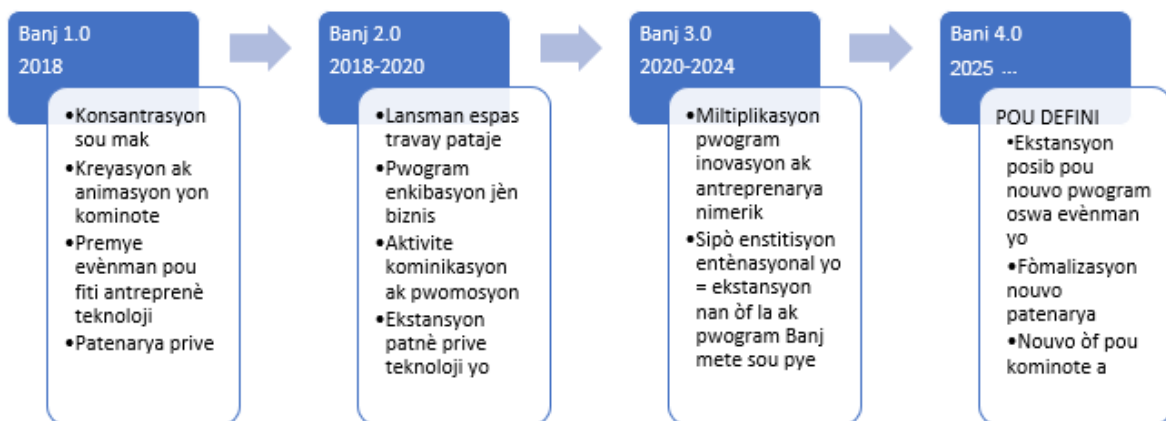
¹⁹ Sit entènèt Marc Alain Boucicault: <https://www.mab.ht/> - Biyografi nan anèks

« Nou vle tounen espas travay ak rezotaj esansyèl nan Pòtoprens. Atravè yon espas travay pataje ak yon seri aktivite echanj ak rezotaj an Ayiti ak nan entènasyonal, men tou atravè pwogram ranfòsman kapasite ak enkibasyon, Banj ap chèche kreye yon kominote antreprenè inovatè ak moun k ap pote chanjman, nan Pòtoprens, epi prepare pi gwo pwogrè pou akselerasyon atravè envestisman ekstèn. »

Marc Alain Boucicault, fondatè Banj

Sepandan, bagay sa yo pa t fèt yon sèl kou, e modèl Banj lan te evolye depi kreyasyon li, non sèlman akòz resous yo te limite nan kòmansman, men nan lide pou l byen adapte l ak bezwen kominote a epi jwenn plas li pou l sèvi ekosistèm inovasyon l ap sèvi a.

Chema ki anba a montre kwonoloji òf Banj lan depi kreyasyon li

Ladrès nan fè faskare ak advèsite

Bagay yo pa t toujou fasil. Peripesi pa t epanye nouvo antrepriz la : keseswa latwoublay ekonomik, politik ak sosyal nan peyi a oswa kondisyon klimatik. Sepandan, se sitou dife, sakad ak piyaj Banj nan mwa septanm 2019 ki te souke estrikti a.

Epizòd sa a kite yon move souvni. Asayan yo vini pandan te gen yon manifestasyon nan vil la. Yo kraze baryè a, yo andomaje lokal la epi yo pran materyèl enfòmasyon tankou òdinatè, enprimant, e menm ekipman odyo nan radyo a (Banj Media).

Sa te pran tout enèji ak detèminasyon ekip yo pou yo demontre rezilyans epi avanse.

Dega yo ak piyaj la te koute 200 000 dola. Yon gwo lakòlèt 33 000 dola atravè platfòm Gofundme a te pèmèt li posib pou finanse reparasyon ijan yo epi soutni manm ki afekte yo nan remèt yo 50 % èd sa a. Yon patnè, SOGEBANK, pwopriyete lokal la, te investi 20 000 dola nan sekirize batiman an.

Finalman, kriz COVID la te afekte modèl operasyon Banj lan tou, men se devan defi sa a nouvo òf, ki baze sou sèvis sou entènèt, te devlope.

Men ki jan premye òf pwogram li yo deyò Pòtoprens te demare. E jodi a Banj rive nan tout teritwa nasyonal la ak pwogram miiks PIC ki devlope ak IRI epi NED (gade lis nan anèks la ak detay sou inisyativ sa yo).

Isit tankou lòt kote, inovatè yo te kapab wè nan kèk kontrent opòtinite pandemi kowonaviris la te pote pou prezante lide yo ki pote valè e ki vin tounen aktivite pèmanan.

6.2 Bati yon mak fò : yon avantaj solid depi nan kòmansman

Soti nan kòmansman pwojè Banj lan, fondatè li Marc Alain Boucicault te vle parye sou yon mak.

Pou konpanse kèk resous trè limite, li sèvi ak metòd maketing ki senp ak abòdab epi ak kredibilite ak popilarite fondatè li a pou etabli yon imaj e fè pase yon mesaj ki pral bay vizibilite, epi konsa mobilize yon seri patisipan ki pral fòme kòmansman « kominote Banj lan ».

Yon eleman senbolik nan mak sa a se mayo ofisyèl la ki byen montre logo konpayi an. Fondatè Banj lan te mete mayo sa a sèlman e toupatou pandan twa lane. Sa a te enspire sipòtè li yo epi kominote a fè menm bagay la.

Logo Banj lan

Volonte ki vle pou sèvi ak fòs yon mak reflekte nan yon estrateji trè aktif nan medya yo an jeneral ak sou rezo sosyal yo an patikilye. Kanal sa yo se vektè notoryete ak mobilizasyon manm ak aktè kominote a ki patisipe nan evènman yo, aplike pou vin konseye, rantr nan « ideathons » oswa enskri pou konferans devlopè oswa fòmasyon.

An 2024, Banj avèk patnè li yo ak sila k ap releye li yo gen anviwon 2 milyon moun k ap swiv yo sou rezo sosyal.

<https://x.com/banjht>
<https://www.instagram.com/banjht>
<https://www.linkedin.com/company/banjht/>
<https://www.youtube.com/c/BanjHT>

Anplis prezans sou rezo sosyal li yo sou entènèt la, Banj toujou prezan nan laprès, atravè entèvyou ak repòtaj, an Ayiti, men tou nan jounal entènasyonal yo. Prezans Banj nan medya ede nan etabli imaj li, bay diskou li kredibilite devan patnè potansyèl yo, epi pita sa pral vin yon vektè pwomosyon ak piblisite pou pwojè enkibasyon yo.

Madan Christine Coupet te analize apwòch maketing Banj lan nan okazyon 5^{èm} anivèsè Banj la . Nan atik li a ²⁰ , li te ensiste sou 7 faktè kle :

1. Vize yon popilasyon espesifik : jèn ayisyen anbisyè epi antreprenè, pasyone teknoloji.
2. Bati yon mak solid : Banj, kay aksyon efikas la.
3. Gen yon mesaj klè : posibilite pou libere enèji ak eksplwate potansyèl pou ankouraje devlopman ekonomik men tou devlopman pèsònèl lidè pwojè yo.
4. Konte sou rezo sosyal yo : kreye kontni ki aktif ak enteresan pou kapte odyans sib la sou plizyè platfòm.
5. Sele patenarya lokal ak entènasyonal avèk mak epi founisè ki pisan, ki rekoni e ki gen odyans solid.
6. Òganize divès aktivite : miltiplikasyon evènman yo, atelye yo, elatriye, pou pèmèt diferan piblik jwenn yon òf ki adapte yo.
7. Konsantre sou pèsonalite endividyèl yo : kòmanse ak pa fondatè Banj lan.

6.3 Konsantre sou nimerik : yon pwèn antre enpòtan pou Banj ak Ayiti

Ayiti se yon zile ekonomi li istorikman chita nan sektè primè, sitou agrikilti. Anplis de sa, yon gwo pati nan aktivite a enfòmèl, ak travay pu salè, pa egzanp, se yon fòm minorite nan travay. To chomaj jèn yo estime a 37%. Yon lòt bò, devlope yon aktivite mande aksè ak enfrastrikti ak enèji.

Nan kontèks sa a, antreprenè oswa moun ki vle lanse aktivite yo rankontre gwo obstak ki bloke devlopman yo : mank sipò lojistik, teknik ak finansye, absans yon rezo.

Paske li vize yon popilasyon jèn ak kreyatif, anlagan Banj konsantre sou ekonomi nimerik la.

Chwa sektè dijital la enpòtan pou Ayiti pou 7 rezon :

1. Li se yon sektè dinamik nan tout mond lan ki fè li posib pou rekrite patnè, ladan yo patnè entènasyonal yo.

20 Coupet Christine. 2023. Atik "What are the key elements of Banj's marketing strategy? How has this strategy contributed to its success as a tech start-up accelerator in Haiti?"

2. Se yon domèn ki gen anpil chans pou mobilize lajenès ki gen kilti nimerik byen devlope an Ayiti e estati antreprenè a kapab enspire yo.
3. Se yon sektè nan aktivite ki souvan fè li posib pou gen yon enpak byen vit (yon kantite pwojè kout) avèk mwens obstak pou antre (oubyen omwen ki ka simonte, pa egzanp pou aksè ak enfrastrikti, elatriye).
4. Sa a se yon endistri kote kilti kolaborasyon an ak travay an rezo a pi komen san dout.
5. Anpil kondisyon pa bezwen reyini epi pil posiblite fòmasyon yo fè sektè sa a plis ouvè epi enklizif.
6. Nimerik la bay posibilite pou kreye aktivite ki ka ekspòte ak kreye valè.
7. Nimerik la, nan nati li menm, se yon opòtinite tou pou valorize lyen ki etabli ak dyaspora ayisyen an.

6.4 Ankouraje ekonomi konesans lan : yon mouvman ki kòmanse pran chè

Parye sou ekonomi nimerik la ak dinamik kolaborasyon yo se yon pati nan yon mouvman fondamantal yo ka dekri kòm « ekonomi imateryèl » oswa « ekonomi konesans ». Yo souzestime motè kwasans ak kreyasyon valè sa a pafwa, sitou nan jèn peyi yo oswa peyi ki toujou repoze sou aktivite pwodiktif nan sektè primè ak segondè. Teyori sa a gen moun ki travay sou li an Ayiti, tankou pwofesè Frédéric Chéry, ki pa ezite ensiste sou aktè lokal yo ki dwe jwenn altènativ nan yon ekonomi ki baze sou tè ki rann epi sektè agrikòl la.

« Ekonomi aktyèl yo òganize lè yo amelyore panse sou sosyete a epi tou lè yo gaye nouvo konesans ki pèmèt antrepriz yo pwodui pi byen. Ekonomi sa yo pa sèlman bay resous natirèl ak tè yo valè. La, an Ayiti, nou poko nan ekonomi konesans lan. Modèl kwasans nou an toujou twò baze sou resous natirèl. »

Pwofesè Frédéric G. Chéry

Yon lòt kote, lakoz move kalite fòmasyon ki disponib an Ayiti ak to diplome ki ba, transfè konesans ant jenerasyon yo pa ase ²¹. Obsèvasyon sa a pi enpòtan nan anpil sektè

21 « L'économie de la connaissance et crise actuelle », echanj ant pwofesè Frédéric Gérald Chéry ak etidyan yo. – Me 2024 - <https://www.ecodetay.com/2024/05/10/economie-de-la-connaissance-en-haiti/>

ekonomik dinamik ak global tankou nimerik ²². Nou ap pale de ankouraje « konesans sou kowòdinasyon », ki, kontrèman ak « konesans pèspektiv », plis akademik, pèmèt nou konnen kòman pou reyaji ak kolabore. Dènye kalite konesans sa a pa sifizaman devlope an Ayiti e se la egzakteman Banj aktif !

Kidonk, se nan tandans ki fenk ap parèt sa a li obsève aletranje epi tou pou ranpli tou vid ki mansyone pi wo yo Marc Alain Boucicault te jwenn enspirasyon li pou pozisyone Banj nan kè nouvo ekonomi imateryèl, konesans ak koperasyon.

6.5 Mobilize estratejikman patnè ak resous yon ekosistèm

Istwa Banj te kòmanse ak mwayen limite. Vizyon antreprenarya pwojè a te anrasinen depi alabaz nan yon modèl ki te enplike aktè nan anviwònman li yo anpil. Depi lè sa a, antrepriz la konsantre sou kreyasyon ak animasyon kominote (devlopè, grafis, kominikatè, elatriye) ak mete an lòd patenarya. Patenarya sa yo pote non sèlman konpetans, men tou resous nan divès fason (lokal, founiti, konseye, elatriye), ki gen ladan tou lajan pou sibvansyone pwogram yo ak ankouraje premye etap yo nan demaraj antrepriz ki nan enkibasyon nan Banj.

22 « Frédéric G. Chéry préconise le savoir comme un atout du développement – Atik Le Nouvelliste – 2018 <https://www.lenouvelliste.com/article/193403/frederic-g-chery-preconise-le-savoir-comme-un-atout-du-developpement>

Kidonk, Banj te konte sou diferan kalite resous ekstèn :

- A. patnè operasyonèl : lojistik, aranjman, medya ;
- B. patnè pou enkibasyon, finansman ak pwogram fòmasyon.

Tablo sila a se patenarya tip A :

Kalite patenarya	Kontribisyon enpak pou antreprenè	Egzanp
Akèy	Gen yon espas akeyan, modèn ak aksesib pou resevwa reyinyon, fowòm, fòmasyon ak enkibasyon pwojè.	Lokal
Ti goute, manje ak lojistik	Ranfòse òf akèy pou manm yo ak patisipan yo nan aktivite yo.	Bwason, manje.
Medya	Ofri kanal kominikasyon pou difizyon travay yo, ogmantasyon notoryete inisyativ yo (pou rekrite lòt patisipan yo pa egzanp), epi fè konnen reyalizasyon antreprenè yo enkibe yo.	Videyo, jounal oswa atik blòg, elatriye.
Enfrastrikti	Pwopoze yon anviwònman travay ak echanj modèn epi efikas ki favorab pou kolaborasyon.	Aksè entènèt, telekòm ak mèb biwo

Tablo sila a montre kèk egzanp patenarya tip B :

Patnè	Modalite ak egzanp pwogram ak aktivite kote patnè sa yo kontribye oswa patisipe ant 2018 ak 2023
<ul style="list-style-type: none"> • Facebook • Google For Startups • Bank Entè-Ameriken Devlopman (BID an fransè) • Òganizasyon Entènasyonal Frankofoni (OIF an fransè) • Pwogram Nasyonzini pou Devlopman (PNUD an fransè) • Anbasad Lafrans, Anbasad Etazini, Anbasad Swis an Ayiti 	<ul style="list-style-type: none"> • Pwogram Banj Accelerator ki chwazi ak akonpaye pwojè ki nan faz demaraj. • Kontribisyon nan fon inovasyon • Haiti Start • Creative Tech Lab • Ideathon • Programme D-Clic • Programme CTI • Boussole • PIC 1, 2, 3, 4, 5 • Creativ

Lis ki pa konplè - yon anèks detay pwogram prensipal yo ak patnè yo.

« Nou te vle sipòte inovasyon k ap fèt toupatou nan mond lan epi travay ak moun ki enterese pran tout ekosistèm pou sipòte antreprenè yo. »

Roy Glasberg, chèf Google Launchpad

Egzanp angajman Bank Entè-Ameriken pou Devlopman (BID an fransè)

BID ²³ se yon enstitisyon entènasyonal ki gen yon gwo prezans nan antreprenarya an Ayiti e li sipòte plizyè inisyativ nan domèn sa a ²⁴.

Fondatè Banj lan, Marc Alain Boucicault, konnen BID byen, paske li menm li te travay nan enstitisyon an soti 2010 pou rive 2017. San dout se pa yon aza si Banj etabli patenarya ak BID la epi mete sou pye kèk pwogram enstitisyon an tèlman li konnen byen rasin li nan antreprenarya ak teknoloji pou sèvis devlopman.

Kidonk, BID chwazi Banj kòm operatè ekzekisyon pou twa edisyon Creative Tech Lab (2021 rive 2023) an Ayiti, Trinidad, Jamayik ak Ondiras. Creative Tech Lab : <https://creativetlab.com/>

KONSÈNAN CREATIVE TECH LAB AK BID

CreativeTech Lab (CTL) se yon inisyativ ki chita sou yon metodoloji kolaborasyon pou rasanble divès moun ak enstitisyon ki envesti nan fòm avni endistri kreyatif ak nimerik. Li bay yon platfòm pou antreprenè yo eksplore ak metrize teknoloji nimerik yo epi devlope biznis yo pou kreye revni dirab. Apati siksè pwojè pilòt avan yo nan Jamayik (2019), Ayiti (2020) ak Trinidad (2021), BID ak Banj te travay ansanm pou ogmante enpak inisyativ sa a pami lidè pwojè yo. An total, 45 benefisyè patisipe nan 31 fòmasyon epi kontribye nan devlopman 13 pwojè.

BID se yon patnè Dev Expo tou, gwo fwa anyèl devlope ki fèt nan Banj. <https://www.devexpo.ht/>

²³ Bank Entè-Ameriken Devlopman an konsakre li nan amelyore lavi yo. BID, ki kreye an 1959, se yon sous prensipal finansman sou long dire pou devlopman ekonomik, sosyal ak enstitisyonèl nan Amerik Latin ak Karayib la. BID fè pwojè rechèch dènye kri tou epi li bay konsèy politik, asistans teknik ak fòmasyon pou kliyan sektè piblik ak prive nan tout rejyon an.

²⁴ Lis pwojè yo isit la: <https://www.iadb.org/en/who-we-are/country-offices/haiti>

« Mwen felisite kontribisyon Banj nan akonpaye jèn pwofesyonèl ayisyen. Banj se vrèman yon pyonye an Ayiti nan sipòte “startup”, e li demontre pandan plizyè ane yon espas kolaborasyon pou bezwen jèn antreprenè yo reprezante yon kad ideyal pou pèmèt pwojè yo reyalize. »

Corinne Cathala, Manadjè Peyi BID an Ayiti

Egzanp patenarya byen bonè ak Sogebank

Sogebank ²⁵ se youn nan kat bank prive ayisyen yo, yo te kreye l an 1986. Se yon bank inivèsèl ki ofri yon pakèt sèvis bay yon piblik divès kalite. Se poutèt sa konpayi an te pote yon atansyon patikilye ak premye lide fondatè Banj lan ki te vle ankouraje antreprenarya pami jèn yo²⁶. Patenarya a ki la depi 2018 te pase twa faz: premyèman, mete disponib yon lokal ki vin espas travay pataje, enkibasyon ak espas evènman Banj. Premye pa sa a te vize bay yon kote ki asire, ki ofri enfrastrikti efikas, konekte ak estab pou aktivite nimerik ak fòmasyon ; dezyèmman, yon anrasinman pi fò lè yo asosye imaj Banj nan pwomosyon bank lan epi nan finansse kèk aktivite ; twazyèmman, jodi a, Sogebank patisipe tou nan emisyon SSS (Sogebank Startup Saturdays), ki se pwogram videyo fòmasyon kote ekspè detaye teknik ki gen rapò ak antreprenarya ²⁷.

Sogebank toujou renouvle patenarya li yo jiska prezan epi mete lokal la disponib. Vizibilite ak notoryete Banj pote a se yon eleman retou sou investisman. Anplis de sa, bank lan ta renmen akonpaye antrepriz ki soti nan Banj nan kwasans yo ak pwodui tradisyonèl labank li yo, men kandida yo toujou pa anpil. Plis konpayi ki gen matirite ta dwe soti nan enkibatè a, avèk bezwen investisman, pwodui finansye oswa sèvis pwofesyonèl dapre Sogebank.

Kòman patenarya sa a ta ka evolye ? Sogebank ta imajine ankouraje Banj ogmante inisyativ alantou enklizyon finansye jèn Ayisyen yo, epi pouki pa devlope plis konpetans ak talan sou sijè e-banking, sibèsekirite oswa pèman elektwonik ki trè pwomèt. E se tou ladrès Sogebank te ka bezwen li menm epi valorize.

25 Sogebank ap jere yon rezo 42 sikisal atravè Ayiti nan gwo vil li yo ak Pòtoprens. Biwo santral li chita sou wout Dèlma a . Gwoup Sogebank la genyen sèt sosyete ak yon fondasyon, chak sosyete sa yo konsantre sou yon sektè nan aktivite labank. <https://www.sogebank.com/>

26 Se atravè yon post LinkedIn direktè finansye Sogebank (direktè finansye Sogebank) lan te okouran pwojè Marc Alain Boucicault a. Sa a konfime dominasyon rezo sosyal yo nan kominikasyon ak ekspansyon pwojè Banj la

27 Ou ka jwenn pwogram SSS yo isit la : <https://www.facebook.com/search/top?q=sss%20banj>

« Fè biznis an Ayiti se yon zak lafwa ! Antreprenè yo bezwen yon anviwònman travay efikas ak vizibilite pou yo devlope aktivite solid pou fè yo grandi sou yon sèten echèl epi konsa gen yon enpak reyèl. Se sa Sogebank vle pote yo. »

Gaëlle Rivière Wulff , direktris finansye Sogebank

Egzanp asosyasyon 2 founisè sèvis ki nan konkirans pou bay antreprenè yo yon sèvis esansyèl

Aksè ak entènèt gwo vitès se yon gwo atant pou antreprenè ak devlopè. Se yon poto nan òf Banj lan. Byen bonè, konpayi an te negosye ak founisè sèvis yo pou jwenn sèvis Digicel ak Access Haiti pou koneksyon espas travay pataje li yo, lye fòmasyon li yo ak enkibatè li yo. Banj se youn nan ra kote 2 founisè sèvis ki nan konkirans ofri sèvis yo bay itilizatè yo, sa ki garanti tou yon sèten kontinite sèvis nan youn ou lòt nan rezo yo ta koupe oswa pètibe.

6.6 Mete tout bagay nan menm espas la : wòl yon lokal modèn epi enspiran

Avanti Banj lan te bati sou yon lokal ak yon anviwònman ki fasilite devlopman lide ak inisyativ. Objektif la se te ofri yon espas travay pataje kòm yon anviwònman pou aktivite yo fleri.

Si patenarya yo mansyone pi wo a fèt souvan nan mond lan pou antrepriz espas travay pataje ak estrikti ki akeyi antreprenè, yo pran yon sans patikilye isit an Ayiti. Vrèman vre, kontèks yon peyi kote aksè avèk enfrastrikti pa garanti epi ki sèvi yon premye obstak nan nenpòt devlopman yon pwojè, kreyasyon yon lokal modèn ki ouvè byen laj gen anpil vale : pa egzanp, toujou jwenn aksè avèk lokal ki gen enèji (kouran) ak klimatizasyon, prezans yon rezo entènèt ki estab ak gwo vitès, espas kolaborasyon, pou n site sa yo sèlman.

Anplis de sa, yon kote konsa se zouti pou òganize evènman, fòmasyon, konferans oswa nenpòt inisyativ k ap rasanble kominote yo nan menm espas.

Se kay yo. Mesaj ki ekri an gran lèt nan resepsyon an rezime lespri a apèn ou antre nan Banj : « Kay aksyon efikas la ».

Resipyan ak kontni : Banj se tou yon kote fizik ak yon boustè pou pwojè alantou aktivite ak sèvis. Banj se plis pase yon espas travay pataje, se sitou yon kominote solid.

Ilustrasyon espas Banj ki chita sou wout Dèlma, Dèlma 66, Pòtoprens, Ayiti.

Kredi foto: Banj, Google Maps

Yon videyo prezante espas la : <https://youtu.be/t48SMbK7lR0?feature=shared>

6.7 Konsantre sou moun : favorize enklizyon ak divèsite

Youn nan potò Banj yo se kominote li an. Li gen ladan kliyan li yo, patnè li yo, founisè sèvis li yo ak tout patisipan nan aktivite ak pwogram yo ofri yo.

Youn nan objektif inisyal Banj yo se te libere enèji jèn yo epi ofri yon apwòch ouvè pou plis moun posib.

Yon etid syantifik chèchè Léonard Colin ²⁸ te mennen demontre modèl Banj la « fasilite patisipasyon yon piblik ak pwofil varye epi pèmèt reyinyon ant pwofesyonèl ki sot nan

28 Colin Léonard. 2022. Atik : « Le modèle économique de Banj : vers une réflexion sociologique sur l'inclusion sociale »

diferan disiplin ». Sepandan, li rekòmande kèk amelyorasyon, pa egzanp pou akeyi moun ki gen yon mobilite redui oswa patisipasyon entèprèt lang siy nan kèk aktivite. Finalman, etid la konkli modèl ekonomik Banj lan ankouraje an pati enklizyon tout moun pandan li baze sou faktè tankou : divèsite nan sèvis yo ofri, nòm sosyal lan (= kèk kritè pou gen aksè ak pwogram yo) oswa ankò divèsite nan aktivite manm yo reyalize.

Chif ki anba yo demontre divèsite sa a nan yon pwennvi jeyografik, sosyal oswa sèks.

Divèsite sèks

Lè yo konsantre aktivite li yo nan domèn antreprenarya ak sektè nimerik la, Banj ta pral konfwonte ak kesyon egalite ant sèks ak akèy fanm yo – ki tradisyonèlman pa reprezante ase nan kominote sa yo ak pwofesyon sa yo.

Patipri yo ak obstak yo anpil e yo pa sekrè, tankou :

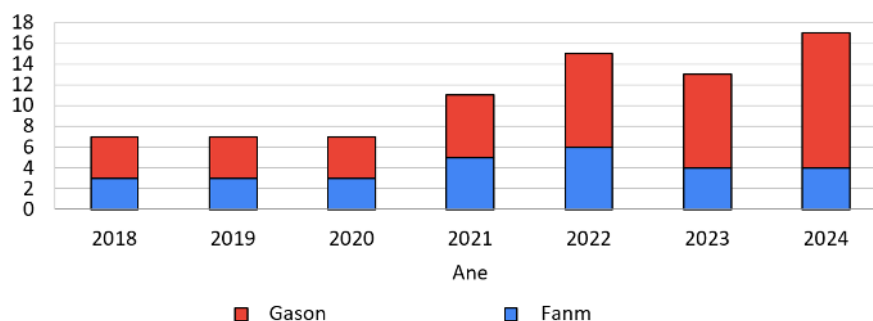
- gen fanm ki panse se pa yon sektè ki fèt pou yo ;
- poko gen ase modèl fanm ki ka enspire jèn fanm yo rekonèt ;
- pa gen ase fanm ki nan pozisyon direksyon nan antrepriz teknoloji yo.

Pwopòsyon fanm k ap travay nan pwogramasyon enfòmatrik ak sèvis ki gen rapò nan Inyon Ewopeyen an, pa egzanp, se 25.2% nan fen 2023 dapre Eurostat ²⁹ .

Defi a afekte sitou jèn yo. Nan Wayòm Ini, pa egzanp, dapre yon etid PWC ³⁰ , sèlman 27% etidyan fi yo te poze kesyon ki te di yo ta renmen fè yon karyè nan teknoloji, konpare ak 61% etidyan gason, ak sèlman 3% te di se te premye chwa yo.

Fanm se majorite popilasyon an Ayiti. Banj te pran an konsiderasyon nesosite pou divèsite depi nan kòmansman an.

Banj - Evolisyon kantite Gason ak Fanm

Sous : Banj

²⁹ Atik Financial Times - <https://www.ft.com/content/f37f3af3-2c3a-4082-84c3-e6fe7fe53252>

³⁰ Etid PWC - <https://www.pwc.co.uk/who-we-are/her-tech-talent/time-to-close-the-gender-gap.html>

Divèsite jeyografik

Banj ofri aktivite pa sèlman an pèsòn, men tou pi lwen pase pòt li yo atravè inisyativ ki dirije entènèt (oswa mòd ibrid). Metòd sa yo pèmèt yo rive jwenn yon odyans ki pi laj epi ofri fòmasyon ak sipò nan lòt rejyon ki pa Pòtoprens e menm peyi vwazen yo.

Tablo ki anba a montre kèk egzanp pwogram ki fèt ak odyans nan divès kote ak popilarite yo:

Pwogram / Pwojè	Ane	Fòma	Zòn entèvansyon	Kantite aplikasyon yo
Haïti Start	2018	Prezansyèl	Rejyon metwopolitèn Pòtoprens	43
Pwogram enkibasyon	2018	Prezansyèl	Rejyon metwopolitèn Pòtoprens	13
Pwogram akselerasyon	2019	Melanje - aksesib sou entènèt	Rejyon metwopolitèn Pòtoprens	5
Creative Tech Lab (CTL)	2020	Melanje - aksesib sou entènèt	Ayiti	227
Creative Tech Lab (CTL)	2021	Vityèl	Trinidad	17
Creative Tech Lab (CTL)	2022 - 2023	Melanje - aksesib sou entènèt	Ondiras ak Jamayik	27
D-Clic	2022	Melanje - aksesib sou entènèt	Rejyon metwopolitèn Pòtoprens	5129
Boussole	2021	Prezansyèl	Rejyon metwopolitèn Pòtoprens	100
Creatics	2022	Prezansyèl	Rejyon metwopolitèn Pòtoprens	536
PIC 1-3	2020-2022	Melanje - aksesib sou entènèt	Ba Lenbe, Lenbe, Milo, Pèch, Piyon, Pilat, Pò Mago, Sent Sizàn, Valyè	3295
PIC 4	2023	Melanje - aksesib sou entènèt	Nò Nòdès Nòdwès Sant Nip Grandans Sid Sidès Lwès Latibonit	2256

Pwogram / Pwojè	Ane	Fòma	Zòn entèvansyon	Kantite aplikasyon yo
Haitian Leaders Impact Fund	2022	Melanje - aksesib sou entènèt	Sid Sidès Grandans Nip	6852
Banj Fellowship	2023	Prezansyèl	Rejyon metwopolitèn Pòtoprens	17

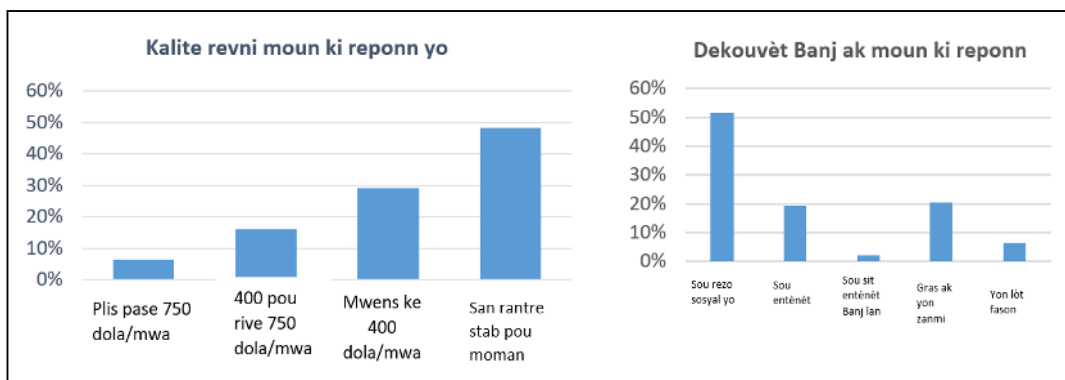
Yon anèks dekri chak inisyativ ak pwogram yo an detay.

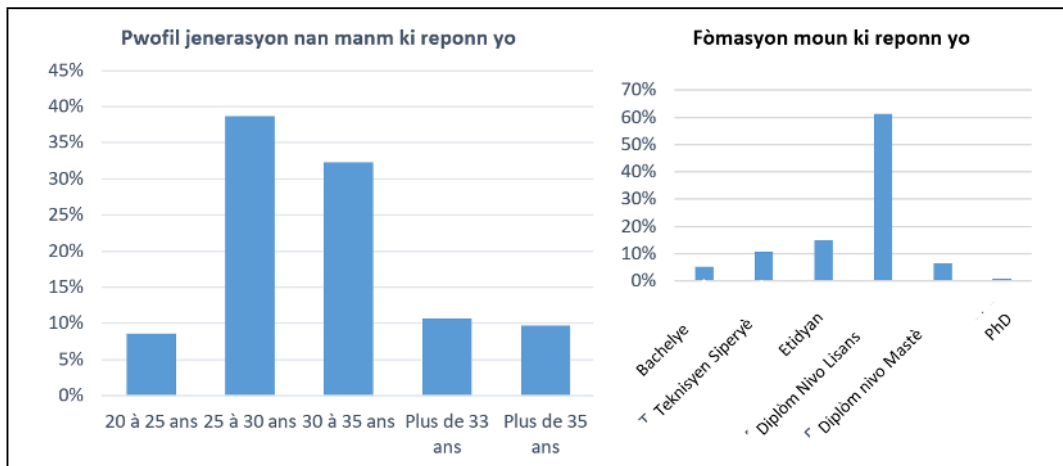
Divèsite sosyal

Yon sondaj ki te fèt nan mwa jen 2024 bò kote yon santèn manm nan kominote Banj la ak patisipan nan aktivite yo te pèmèt yo kolekte enfòmasyon sou pwofil fanm ak gason ki ale nan Banj.

Pwen esansyèl

- Varyete pwofil patisipan k ap chèche revni fiks oswa ki gen revni modere.
- Enpòtans prezans Banj sou rezo sosyal yo fè konnen li ka atire piblik li a – aksan sou yon sib jèn ak konekte.
- Dominasyon diplome ak nivo lisans.
- Majorite patisipan yo ki gen laj 25 a 35 an.

“Banj se yon espas rankont pou tout kouch sosyal an Ayiti. Gen manm fanmi esponsò nou yo, jèn ki soti nan boujwazi Pòtoprens lan, patisipan nan pwogram sibvansyon pou diferan kominote, jèn nan klas mwayèn, pwofesyonèl endepandan ak antreprenè, etidyan, manm dyaspora k ap eksplore opòtinite an Ayiti, aktivis, pou n site sa yo sèlman. »

Marc Alain Boucicault, fondatè Banj

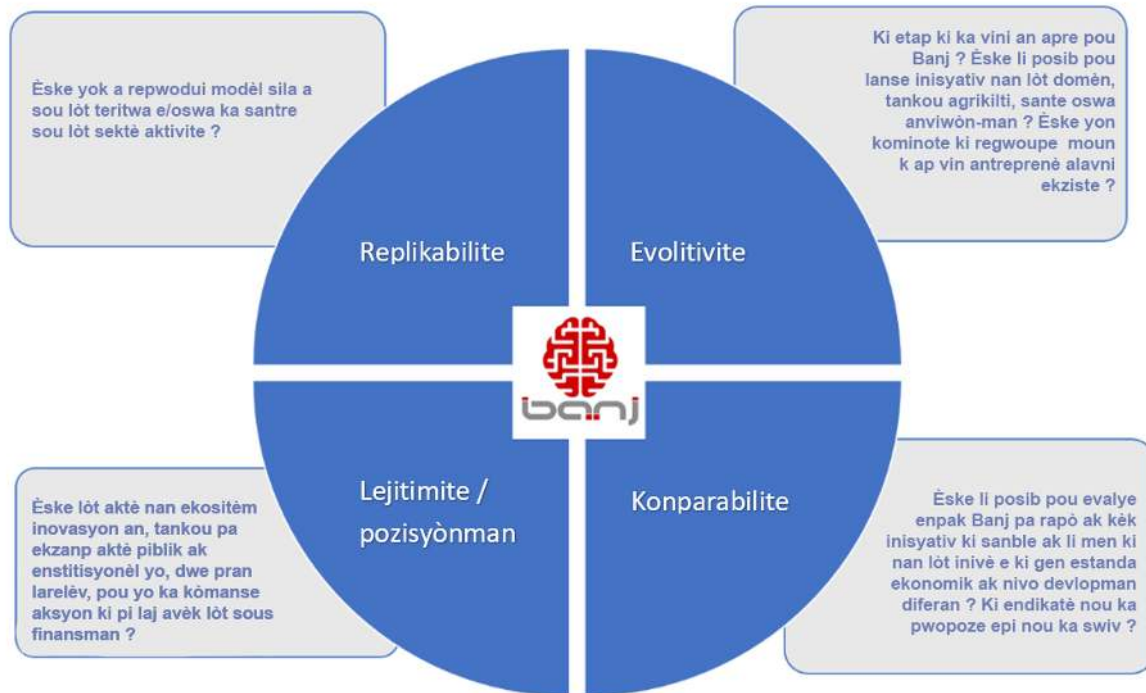

7 Pwen pou kenbe, diskisyon ak kesyon

Depi kreyasyon li, analiz-Banj lan pèmèt nou rezime leson yo alantou 5 aks :

Analiz itinerè espas travay pataje sa a ki tounen kay antreprenarya ak inovasyon k ap briye pi lwen pase Ayiti mennen nou poze plizyè kesyon ki rezime nan chema sa a :

Kat dimansyon sa yo poze baz pou diskisyon yo ki ka an rapò ak rechèch adisyonèl nan domèn inovasyon, entèlijans kolektif ak estrikti travay (antreprenarya, travay salè, plas piblik la) ak sou sijè devlopman ekonomik nan diferan sektè (endistri oswa sèvis).

E lavi apre Banj ?

Yon dènye kesyon ki ka poze, apre analiz pwofil antrepriz yo ki soti nan pwogram yo ak plizyè akonpayman Banj ofri e patnè li yo finanse : Èske apwòch sa a pèmèt aparisyon sistematik konpayi ki gen matirite e ki ase solid avèk yon enpak ki ka mezire daprè tan an ? Oswa èske li dwe reyenvante tèt li pou ede ale pi lwen pase etap eksperimantasyon oubyen aktivite endepandan epi ankouraje aparisyon aktivite ki pi enpòtan (kreye plis travay), pi otonòm (bay plis lajan) e ki ka kreye valè an Ayiti ?

8 Konklizyon : leson ak limit

Reveye vokasyon antreprenè nan domèn nimerik la pou devlope kwasans ak mobilize moun ak antrepriz ki ka devlope sosyete a sou yon teritwa se yon objektif anpil aktè nan mond lan ap chèche. Ayiti pa yon eksepsyon, men li dwe make vizyon sa a nan yon anviwònman espesifik, ki gen kontrent li, limit li, mwayen li ak priyorite li. Nou dwe pran an konsiderasyon kilti ekonomik ak antreprenarya a ansanm ak matirite aktè ki fòme ekosistèm inovasyon lokal la tou.

Se nan kontèks sa a ka Banj lan pote yon limyè ki byen klere : li lanse an 2018 anba pisans yon mak (« Banj » = jeni) ; nan kòmansman, li t ap fonksyone kòm yon espas travay pataje, antrepiz la te vin tounen yon kay antreprenarya ak yon espas referans pou fòmasyon, rezotaj, evènman ak enkibasyon lide, pwojè rive nan finansman biznis ki fenk ap demare yo.

Nou ka rezime twa pwen enpòtan nan istwa Banj jiska prezan :

1. Entisyon fondatè a ak konsepsyon pwojè li a ak resous limite, men ki apiye depi nan kòmansman sou yon mak solid ki eksplwate sou rezo sosyal yo.
2. Kòmansman ki konsantre sou enpòtans sèvis yo pou bezwen espesifik yo an Ayiti ak evolisyon operasyonèl konsèp la nan ouvè byen laj òf ki baze sou ekonomi nimerik la.
3. Wòl boustè pou fè parèt epi mobilize yon ekosistèm inovasyon tou nèf, ki gen ladan l patnè prive lokal yo ak etranje yo ansanm ak enstitisyon entènasyonal yo.

Senk eleman soti nan analiz ka a :

1. Nan yon peyi frajil, li posib pou kòmanse piti epi grandi sou baz yon lide, yon idantite ak kèk valè solid.
2. Ekonomi nimerik la ofri opòtinite pou peyi ki gen resous limite ak jenès aktif.
3. Kolaborasyon nan mitan yon kominote ka pèmèt moun yo vin antreprenè lè yo soti nan lide pou rive nan demaraj biznis la ak tout zouti yo nan menm espas la.
4. Yon ekosistèm inovasyon ka konstwi nan mobilize aktè piblik, prive epi entegre kominote aktif.
5. Moun yo se potomitan an. « Kominote Banj » lan rasanble manm ak patnè atravè evènman ak inisyativ ki ede fòme nouvo antreprenè gras ak yon modèl kolaborasyon.

Sepandan, ka a gen limit.

Analiz kèk rezilta ak reyalizasyon baze sou anpil deklaratif ak done kalitatif. Kidonk, enpak aktif ki ka mezire yo, fason modèl la solid ak jan li ka repwodui nenpòt kote ta merite yon analiz pi fondamantal, ki pa egzanp pa ka baze sou pèsonalite endividyèl oswa aktè. Nan lòt mo, yo ta dwe prezante « resèt

Banj » lan nan yon fason ki analize epi ki sistematik pou idantifye leve ak metòd ki ka repwodui ak gaye lòt kote. Anplis de sa, menm si nòt, videyo ak atik yo anpil, se souvan aktè anndan yo ki ekri yo. Li te ka itil pou eksplwate oswa jwenn plis rechèch ki sot deyò, tankou sou enpak aktivite manm yo oswa pwojè ki soti nan Banj sou yon peryòd ki long.

Finalman, menm si yo ta dwe gade yo nan kontèks jeyografik ak ekonomik ayisyen an, chif yo rete modès e varyasyon anyèl yo (bidjè, resous, kantite pwojè) pa pèmèt idantifye yon tandans sistemik ki tradui yon modèl etabli, solid epi dirab.

Pwolonjman posib sou sijè a

Obsève pakou Banj lan pèmèt nou trase pèspektiv ak poze kèk kesyon sou 4 pwen :

1. Èske modèl sa a ka repwodui nan lòt teritwa oswa konsantre sou lòt sektè aktivite (agrikilti, anviwònman, sante) ?
2. Nan yon kontèks enpòtan konsa, kote Banj evolye depi kreyasyon li sis lane avan, èske li rive nan matirite oubyen ki pwochen etap la oswa direksyon an ?
3. Èske Banj ta dwe chanje pozisyon li anndan ekosistèm nan epi renouvle relasyon li ak aktè piblik yo, donatè entènasyonal yo oswa patnè prive yo pou kèk moun pran responsablite pi dirèk pou devlopman antreprenarya peyi a ?
4. Èske Banj pèmèt konpayi ki gen matirite epi ki ase solid parèt ak yon enpak ki ka kontwole epi/oswa li bezwen envante tèt li yon lòt fwa pou li ka ale pi lwen pase eksperimantasyon yo epi pèmèt inisyativ ki pi gwo (plis travay), pli otonòm (plis lajan) epi kreye valè an Ayiti?

Pwogrè yo te fè depi 2018 yo enpòtan anpil. Se yon sous lespwa tou pou antreprenè ak inovatè nan peyi ki menm jan an. Nou ka parye eksperyans Banj lan ap kontinye rasanble enèji, ranfòse patenarya ak sektè prive a epi sitou enspire jèn yo pou yo vin anbisye epi pran desten yo an chaj.

Banj te louvri yon chemen ki gen leson ki ta ka sèvi baz pou lòt inisyativ.

360insights

ACCESS HAITI

GROUPE SOGEBANK

Digice

Deve

cread
Girls coding
Academy
PROGRAM
EE

cread
Girls coding

#THATI #COCREAD #VILLAROSA

ar
IN
Entre

9 Bibliyografi

Banj. 2018. Nòt pou Bank Entè-Ameriken Devlopman (BID) « Assessing the reality of entrepreneurs in Haiti to strengthen the entrepreneurship ecosystem »

Bazile, Esther Kimberly. 2024. Atik ki soti nan *Le Nouvelliste*. « L'innovation chez les jeunes Haïtiens : perspectives et défis à l'ère numérique ».

Budden ak Murray. 2019. Etid « MIT's Stakeholder Framework for Building & Accelerating Innovation Ecosystems ». Disponib nan https://innovation.mit.edu/assets/MIT-Stakeholder-Framework_Innovation-Ecosystems.pdf

Colin Leonard. 2022. Atik « Le modèle économique de Banj : vers une réflexion sociologique sur l'inclusion Sociale ».

Coupet Christine. 2023. Atik "What are the key elements of Banj's marketing strategy? How has this strategy contributed to its success as a tech start-up accelerator in Haiti?"

DEGRAF Michel. 2017. "La langue maternelle comme fondement du savoir: L'Initiative MIT-Haïti: vers une éducation en créole efficace et inclusive" Massachusetts Institute of Technology (MIT)

GSMA. 2023. Rapò « The State of Mobile Internet Connectivity 2023 ». Disponib nan GSMA. 2023. The State of Mobile Internet Connectivity 2023

Hoffecker Elizabeth. 2019. Rapò « Understanding Innovation Ecosystems: A Framework for Joint Analysis and Action ». Disponib nan <https://d-lab.mit.edu/resources/publications/understanding-innovation-ecosystems-framework-joint-analysis-and-action>

Ianioglo Alina. 2021. Chapit « Innovation and Entrepreneurial Ecosystems ». Accessible à <https://www.intechopen.com/chapters/80382>

Òganizasyon Entènasyonal pou Migrasyon. 2023. Trends in Caribbean migration and mobility.

Menuhin & Basani. 2024. Etid pou Bank Entè-ameriken Devlopman « Innovation Ecosystem Management Methodology » - Aksesib nan <https://publications.iadb.org/publications/english/document/Innovation-Ecosystem-Management-Methodology.pdf>

Russell ak Smorodinskaya. 2018. Atik « Leveraging complexity for ecosystemic innovation ». Disponib nan <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162517316475?via%3Dihub>

Sevilla-Bernardo Javier. 2022. Atik « Success Factors of Startups in Research Literature within the Entrepreneurial Ecosystem ». Disponib nan <https://www.mdpi.com/2076-3387/12/3/102>

Sotirofsk Ilindena.2024. Etid Inivèsite Durres « Understanding Innovation Ecosystems ». Disponib nan https://www.researchgate.net/publication/379232313_Understanding_Innovation_Ecosystems

Thorpe Devin. 2018. Atik magazin Forbes. « Young Entrepreneur Hopes To Tell A New Story In Haiti ». Disponib nan <https://www.forbes.com/sites/devinthorpe/2018/05/25/young-entrepreneur-hopes-to-tell-a-new-story-in-haiti/>

10 Anèks

10.1 Lokalizasyon jeyografik Ayiti

Repiblik Ayiti twouve li nan pati lwès zile Ispanyola a. Li pataje zile a ak Repiblik Dominikèn nan rejyon Karayib la.

Sipèfisi : 27 750 km²

Kantite moun : 11 584 996 (2022)

Sous : openrights

10.2 Pwofil ekonomik ak sosyal Ayiti

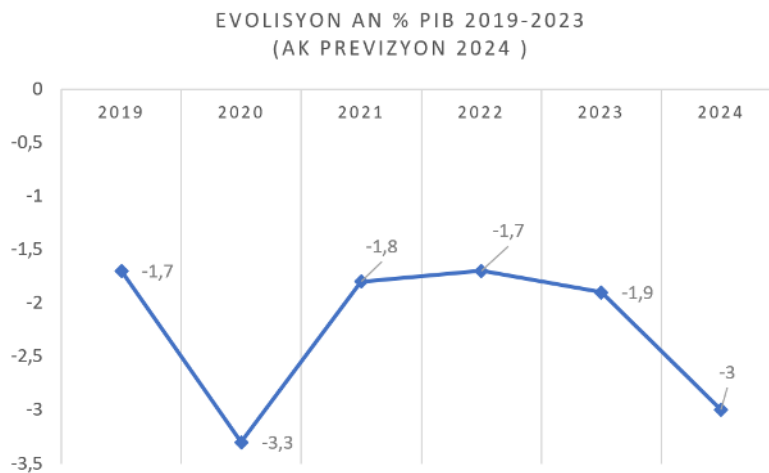
Sèvis bazik pou popilasyon li an limite pafwa, epi plis pase mwatye nan abitan yo ap viv anba liy povrete a, sa ki febli entegrasyon sosyal la epi ankouraje moun pati anpil.

Nou deplòre tou yon mank de enfrastrikti, sitou enèji (70% nan popilasyon an pa gen aksè ak kouran)³¹.

³¹ <https://www.coface.com/fr/actualites-economie-conseils-d-experts/table-de-bord-des-risks-economics/fiches-risks-pays/haiti>

Valè endis devlopman imen (IDH an fransè) Ayiti pou 2022 se 0.552, sa ki mete peyi a nan kategori devlopman imen mwayen, pozisyon li se 158èm sou 193 peyi ak teritwa, dapre mezi Nasyon Ini yo ki te pibliye an mas 2024.

Ayiti rete youn nan peyi ki pi vilnerab nan mond lan devan danje natirèl, sitou siklòn, inondasyon ak tranblemanntè. Plis pase 96% nan popilasyon an ekspoze a kalite chòk sa yo.

Sous: Bank Mondyal ak Fon Monetè Entènasyonal - 2024

Sektè ekonomik	Pati nan popilasyon aktif	Pati nan PIB (2022)
Sektè primè : Agrikilti	46 %	23 %
Sektè segondè : Min ak endistri yo	12 %	27 %
Sektè tètèyè : Sèvis	42 %	50%

Sous: Larousse ak IFC, 2024

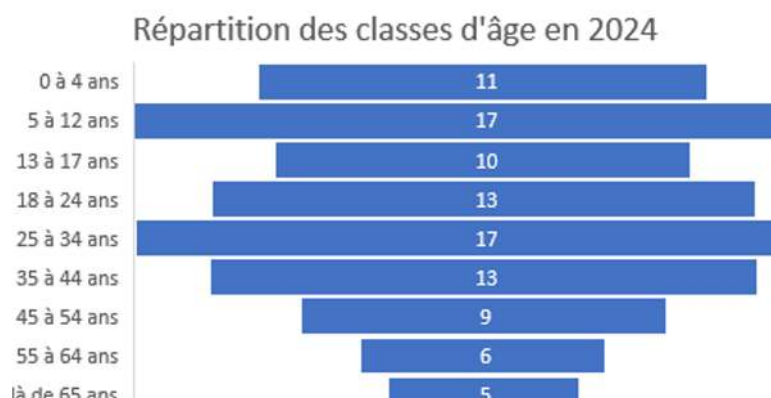
Twa gwo sektè sa yo nan ekonomi an te wè valè an plis yo an ap diminye nan peryòd ki sot pase yo, avèk to kwasans negatif -5.6%, -3.7% ak -2.9%, nan lòd pou sektè primè, segondè ak tètèyè. Nan kontèks sa a, nou obsève tandans sa yo ³² :

- rediksyon kantite travayè ki disponib la, akòz gwo deplasman aletranje pami gwoup moun ki pi jèn nan popilasyon an ki gen laj travay ;
- Atitud chita tann ajan ekonomik yo, akòz klima sektè biznis la ap degrade san kanpe.

³² <https://www.tresor.economie.gouv.fr/Pays/HT/politiques-et-conjoncture>

Sou demografi an Ayiti

Moun ki poko gen 21 an yo reprezante plis pase mwatye popilasyon an. Piramid laj la kanpe konsa :

Source: <https://census.gov>

Chif sa yo montre egzistans yon jèn popilasyon, kote pifò moun nan laj pou travay. Pèspektiv pou angaje moun ki devlope sosyete (fòs viv) sa yo nan pwofesyon an patikilye sou fòm antreprenarya prezante yon opòtinite pou tout peyi a, depi estrikti yo ofri yon kad kote pou idantifye, bouste ak akonpaye lidè pwojè ak inovatè fanm kou gason.

Konsènan lajènès, fòmasyon ak talan ki disponib sou zile a

Sondaj « Millennials » Ajans Fransè Devlopman an (AFD) te reyalize an 2018³³ te mete limyè sou karakteristik jenès ayisyen an³⁴ lè li montre lekòl vin plis frekante epi volonte pou rive pi lwen lekòl la vin pi plis malgre prezans nan edikasyon siperyè a toujou fèb. Etid sa a ap chèche konprann abitraj ant travay ak etid jèn ayisyen yo epi pèmèt mezire aspirasyon yo, atant ak kapasite teknik yo.

« Yon sous motivasyon pou jèn yo investi nan fòmasyon yo se ta pwomosyon modèl moun ki reyisi. »

Sondaj Millenials AFD 2018

³³ <https://www.afd.fr/fr/ressources/aspirations-expectations-et-realites-de-la-jeunesse-dans-un-etat-fragile-le-cas-haitien>

³⁴ <https://jeunesehaitienne.org/documents/>

Konsènan travay

Dapre etid ki mansyone pi wo a, entegrasyon jèn yo fè pati yon mache travay sektè enfòmèl la domine (94% travay an Ayiti an 2014).

Travay se youn nan gwo defi Ayiti, sitou pou jèn ki gen laj travay ki gen difikilte pou yo entegre akoz mank kalifikasyon ak sètifikasyon. To chomaj an Ayiti a te anviwon 15% an 2023³⁵ nan popilasyon jeneral la epi 37% pou jèn moun ki poko gen 24 lane yo.

Konsènan estati, apèn plis pase yon Ayisyen sou dis nan travay fòmèl, alòske kat sou dis pa aktif.³⁶ Majorite travayè yo ap travay nan sektè agrikilti oswa nan sektè enfòmèl ki pa agrikilti, alòske sektè prive fòmèl la ak sektè piblik la jis okipe yon plas limite (mwens pase 5%).

Sonje tou an 2012, youn sou de timoun ayisyen ki gen laj 5 a 14 an te toujou ap travay.

Sitiyasyon jèn yo konsènan lekòl ak mache travay la (2018) – Sous AFD³⁷

	Total	Gason	Fann	15-18 lane	19-22 lane	23-24 lane
Edikasyon						
Frekansyon lekòl (%)	75.1	79.1	71.8**	90.1	73.9	50.1
Fòmasyon pwofesyonèl (%)	4.1	6.1	2.5**	1.3	5.7	6.0
Kantite ane edikasyon	10.2	10.3	10.0	8.2	11.0	12.1
Travay						
Ap travay deja	25.0	29.9	20.9***	17.4	28.2	32.3
Gen laj pou premye travay	17.1	16.8	17.4	14.7	16.9	19.6
Aktif (nan total la) (%)	32.4	30.8	33.6	15.0	38.4	51.8
Okipe (nan total la) (%)	12.6	16.1	9.7***	5.3	15.4	20.0
Chomaj (nan total la) (%)	19.8	14.7	23.9***	9.7	23.0	31.7
Ki pa aktif (nan total la) (%)	67.6	69.2	66.4	85.0	61.6	48.2
Endepandan (nan sa ki okipe yo) (%)	9.0	5.8	13.4	18.9	4.9	10.6
Fòmèl (nan sa ki okipe yo) (%)	18.8	17.7	20.4	0	14.8	33.9
Mòso tan (nan sa ki okipe yo) (%)	61.3	64.9	56.6**	61.2	69.8	48.5
Kategori ki etidye epi ki travay						
Ki etidye/fòmasyon pwofesyonèl sèlman (%)	68.2	71.5	65.6*	86.3	64.4	43.1
Travay sèlman (%)	4.6	6.6	2.9***	1.5	4.5	10.2
K ap etidye/ ki nan fòmasyon epi k ap travay (%)	8.0	9.5	6.8	3.7	10.9	9.9
Ki p ap etidye/ki pa nan fòmasyon epi ki p ap travay (%)	19.2	12.4	24.7***	8.4	20.2	36.9

Konsta sa yo fè pati yon kontèks gwo deplasman aletranje, kantite Ayisyen k ap viv aletranje a reprezante plis pase yon dizyèm nan popilasyon ki nan peyi a (ONU, 2015)

35 Sous Bank Mondyal

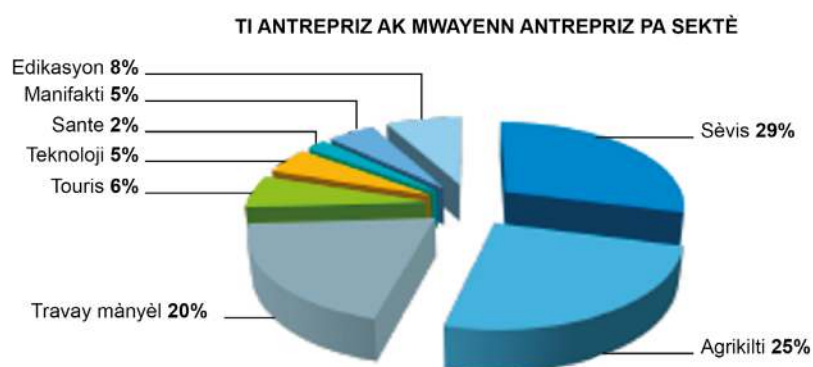
36 Cayemittes, M., Busangu, M. F., Bizimana, J., Barrère, B., Sévère, B., Cayemittes, V. & Charles, E. (2013). Enquête Mortalité, Morbidité et Utilisation des Services, Haïti, 2012. Calverton, Maryland, USA: MSPP, IHE & ICF International.

37 <https://www.afd.fr/fr/ressources/aspirations-attentes-et-realites-de-la-jeunesse-dans-un-etat-fragile-le-cas-haitien>

Karakteristik kle nan ti biznis ak mwayenn biznis sektè prive a

Yon sondaj 2018 Sant Fasilitasyon pou Envestisman Ayiti (CFI an fransè) te fè bò kote 1919 ti biznis ak mwayenn biznis (PME an fransè) mete pwèn sa yo devan :

- 29% PME an Ayiti aktif nan sektè sèvis yo e sitou nan komès.
- Agrikilti ak atizana se prensipal sektè ki reprezante.
- 58% nan biznis sa yo opere nan kad ekonomi enfòmèl la ³⁸.
- 75% nan konpayi ki patisipe nan sondaj la gen mwens pase 10 lane epi 21% gen mwens pase 2 lane.
- Chak konpayi anplwaye an mwayèn 8 moun.
- Plis pase youn sou twa nan travay yo se fanm ki ladan yo.
- Mwens pase 10 % nan PME ki reponn kesyon sondaj la gen aksè a entènèt e mwens pase 5% gen yon sit entènèt oswa itilize òdinatè.

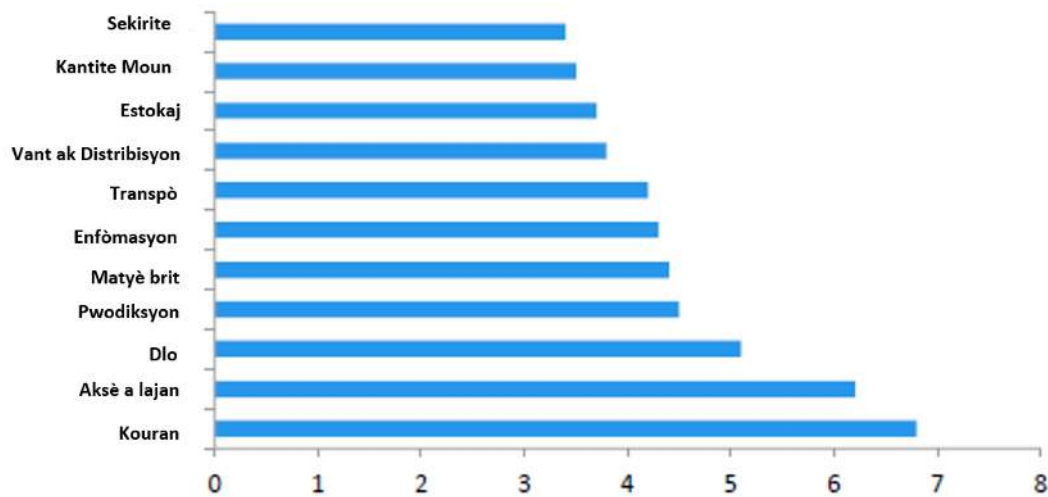

Sous : Sondaj sou Mikwo, Ti ak Mwayen Antrepriz an Ayiti, CFI, Mas 2018

Pwoblèm ak defi pou pati konsène PME yo an Ayiti

- Pwoblèm finansman : aksè a kapital.
- Pwoblèm operasyonèl : aksè a enfrastrikti sèvis esansyèl (kouran ak dlo).

³⁸ Ekonomi enfòmèl la fè referans ak yon sektè ekonomik ki gen aktivite leta pa di kòman pou yo fonksyone. Aktivite sa yo souvan chape anba lwa travay, taks ak enpo epi règleman sektè komès yo.

Sous: Sondaj sou Ti Biznis ak Mwayenn Biznis an Ayiti, CFI, Mas 2018

Pratik ak itilizasyon dijital yo gaye toupatou nan popilasyon an

Penetrasyon itilizasyon nimerik yo ak bezwen enfrastrikti ki asosye yo ap grandi atravè lemond, e Ayiti pa eksepsyon an, chif sa yo montre sa :

- 80% nan popilasyon an gen aksè a yon koneksyon mobil (+3%/ane) ³⁹.
- 41% nan popilasyon an gen aksè a entènèt (+1.2%/ane).
- 18% nan popilasyon an aktif sou rezo sosyal (97% sou aparèy mobil).

Remake byen, sepandan, kantite moun ki gen aksè a kouran an jeneral limite a 47%, sa ki pa san konsekans sou posibilite pou lanse biznis sèvis nimerik ki se konsomatè enèji san kanpe.

Enfrastrikti ak pèfòmans rezo telekòm modès

Si w ap gade sou enfrastrikti ak sèvis konekte, Ayiti soufri yon pèfòmans rezo limite. Sa a ka sèvi yon obstak nan devlopman aktivite ekonomik yo oswa antrepriz yo, pa egzanp antreprenè ki konekte lakay yo.

Estrikti resepsyon yo ka anvizaje simonte difikilte sa a lè yo ofri esplas ki adapte ak devlopman sèvis pwofesyonèl ki konekte.

³⁹ <https://datareportal.com>

Nan MBPS (megabayt pa segonn)	Ayiti	Wayòm Ini	Pòtigal	Etazini	Sengapou
Vitès mwayen telechajman sou rezo mobil la	7	47	76	103	89
Vitès mwayen telechajman sou rezo entènèt fiks la	16	84	150	215	264

Sources : Meltwater 2024 – ITU - <https://www.ispreview.co.uk/>

10.3 Teyori sou ekosistèm inovasyon

Senk fonksyon prensipal ak objektif ekosistèm yo rezime nan tablo sa a :

Fonksyon yon ekosistèm	Egzanp tèm
Ankouraje kolaborasyon	<ul style="list-style-type: none"> • Patenarya : Koperasyon ant konpayi, inivèsite ak enstitisyon rechèch pou devlope nouvo teknoloji ak pwodui. • Rezotaj : Evènman ak platfòm pou konekte inovatè, investisè ak antreprenè. • Espas pou echanj : espas travay, kolaborasyon ak sosyalizasyon modèn konekte ki rann li fasil pou enstale oswa òganize diferan aktivite ekosistèm nan.
Fasilite aksè a resous yo	<ul style="list-style-type: none"> • Finansman : Aksè a lajan ki nesèsè pou kòmanse ak devlope antrepriz inovatè. • Enfrastrikti : Aksè a enstalasyon rechèch, biwo, laboratwa ak ekipman espesyalize.
Fè pwomosyon antreprenarya	<ul style="list-style-type: none"> • Edikasyon ak fòmasyon : Pwogram pou devlope konpetans nan antreprenarya ak konpetans teknik. • Akonpayman ak konsèy: Sipò pou antreprenè nan men ekspè ak lidè sektè a yo.
Kreye yon anviwònman favorab pou inovasyon	<ul style="list-style-type: none"> • Kilti inovasyon : Ankouraje pran risk epi kreyativite, mete kèk siksè devan, pataje bon pratik. • Règleman ak politik : Kad legal ak regilasyon ki fasilite inovasyon ak kreyasyon antrepriz.
Akselere devlopman teknolojik	<ul style="list-style-type: none"> • Rechèch ak devlopman (R&D) : Investisman nan rechèch fondamantal ak aplike. • Transfè teknoloji : Mekanis pou komèsyalize dekouvèt syantifik ak teknolojik.

Sous : otè a

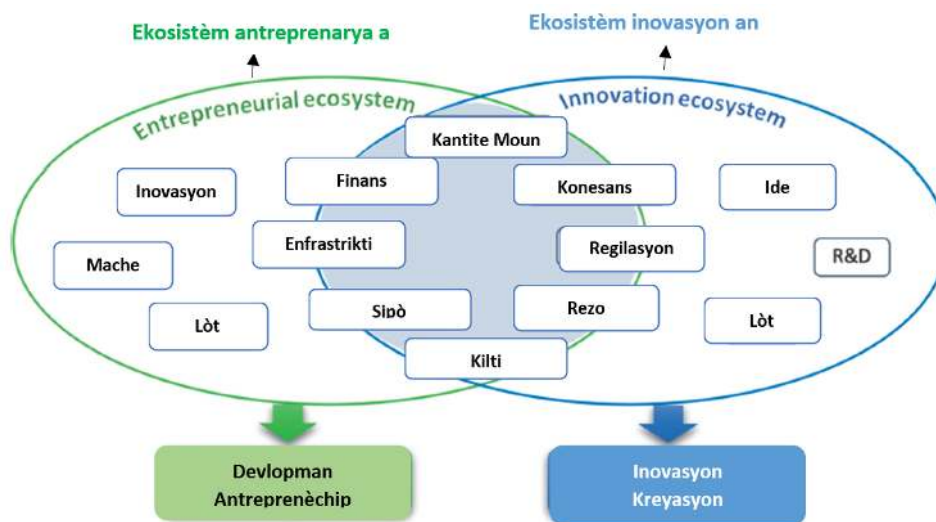
Pami egzanp ekosistèm inovasyon ki reyisi yo, nou ka site : Silicon Valley nan peyi Etazini (avèk yon konsantrasyon gwo konpayi teknoloji, “startup”, inivèsite ki renome ak kapitalis ki riske) ; Shenzhen nan peyi Lachin (sant mondyal fabrikasyon ak inovasyon teknolojik, ki jwenn sipò politik favorab gouvènman an) ; oswa Bèlen an Almay (li rekonèt pou sèn aktif “startup” li yo, ak gwo soutyen nan enkibatè ak akseleratè).

Ekosistèm inovasyon oubyen ekosistèm antreprenarya... oubyen tou de ?

Ekosistèm inovasyon ak antreprenarya yo se yon nouvo fenomèn ki gen karakteristik ak objektif diferan.

<ul style="list-style-type: none"> Yon ekosistèm antreprenarya reprezante yon seri aktè k ap kominike nan yon anviwònman ki gen limit jeyografik ak faktè ki kontribye nan devlopman antreprenarya pwodiktif. 	<ul style="list-style-type: none"> Ekosistèm inovasyon yo reprezante kominote aktè k ap kominike antre yo e k ap sipòte pwosesis inovasyon yo epi kreye teknoloji ak inovasyon.
--	--

Nou ka rezime kwazman de konsèp yo konsa :

Sous: Ianioglo Alina - Innovation and Entrepreneurial Ecosystems -2021

10.4 Pwofil fondatè Banj lan, Marc Alain Boucicault

Marc Alain Boucicault se yon antreprenè sosyal ayisyen ki aktif nan devlopman ekosistèm teknolojik. Li se fondatè ak direktè jeneral Banj.

Jiska jiyè 2024, li te direktè maketing ak mobilizasyon pati konsène yo nan Legatum Center for Development and Entrepreneurship nan Massachusetts Institute of Technology (MIT) (Cambridge, Etazini).

Marc Alain gen plis pase kenz lane eksperyans nan domèn devlopman entènasyonal la, e li te travay ak Bank Mondyal, Bank Entè-Ameriken Devlopman, epi ak òganizasyon lokal ki konsantre sou devlopman lajènès ak antreprenarya.

Li se fondatè Banj, pi gwo espas travay pataje ak sant antreprenarya Ayiti ki konekte divès kominote pou ankouraje inovasyon an Ayiti, nan Karayib la epi ki ofri pwogram an liy aksesib a distans tou.

Marc Alain gen yon metriz nan administrasyon piblik nan Harvard Kennedy School, yon metriz nan politik ekonomik finansye nan American University ak yon lisans nan ekonomi kantitatif aplike nan CTPEA.

Marc Alain se manm konsèy administrasyon Pwogram ayisyen pou edikasyon ak lidèchip ayisyen (HELP) k ap soutni aksè a ansèyman siperyè an Ayiti.

Li se anbasadè One Young World, benefisyè bous Fulbright, enflyansè rezo sosyal epi animatè podcast.

Sit entènèt pèsònèl : <https://www.mab.ht/>

10.5 Endikatè kle sou Banj, anviwònman li yo ak aktivite li yo

	TOTAL
Kantite mayo pou lanse mak la	1
Kantite ane egzistans	6
Kantite anplwaye nan Banj	26
Pousantaj nan popilasyon an ki gen mwens pase 24 lane an Ayiti	51
Kantite fòmasyon espesyalize ki fèt nan Banj depi 2018	84
Kantite plas ki gen nan oditoryòm nan	100
Kantite pwojè ki jwenn enkibasyon depi 2018	122
Kantite patnè ak kolaboratè	150
Travay dirèk startup ki kouve nan Banj depi 2018 yo kreye	300
Zòn kolaborasyon ak fòmasyon (an m2)	800
Kantite jèn ki resevwa fòmasyon nan divès domèn nan ekonomi nimerik	2 974
Kantite lajan inovasyon ki distribye (an dola ameriken) depi 2018	500 000
Kantite je k ap gade sou rezo sosyal chak ane (patnè yo ladan l)	2 000 000

10.6 Men kèk egzanp sou pwofil konpayi enkibasyon oswa inisyè nan Banj

Tablo ki anba a rezime egzanp antreprenè ki te pase nan Banj epi rezime vwayaj yo.

Non inisyativ oswa konpayi	Ane li rive nan Banj	Domèn / sektè	Aktivite aktyèl la nan 2024	Kou nan Banj	Enpak ak reyalizasyon	Patnè (yo) oswa pwogram ki asosye (yo)
GIDEM	2022	Fòmasyon	Konpayi ki ofri fòmasyon premye swen lè l sèvi avèk teknoloji reyalyite vityèl	Fondatè a te kòmanse ak fòmasyon nan zouti reyalyite vityèl. Apre sa, Banj enkibe pwojè biznis fòmasyon li a.	Kreyasyon 5 travay	Òganizasyon Entènasyonal Frankofoni – Pwogram D-Clic
Akademi Digital Ayiti	2022	Formation	Konpayi ki ofri jèn timoun lekòl, elèv, pwofesyonèl oswa anplwaye fòmasyon 3 mwa nan konsepsyon grafik, jesyon medya sosyal ak fotografi dijital.	Fondatè ki te vini nan Banj lan, okòmansman, jwenn enfrastrikti modèn, konekte ak lokal. Li te jwenn yon kominote ki ba li resous ak ladrès pou konstwi ak delivre pwogram fòmasyon li yo tou. Apre sa, kèk nan entèn li yo vin enkibatè nan Banj ak pwòp pwojè yo.		

Non inisyativ oswa konpayi	Ane li rive nan Banj	Domèn / sektè	Aktivite aktyèl la nan 2024	Kou nan Banj	Enpak ak reyalizasyon	Patnè (yo) oswa pwogram ki asosye (yo)
Claïssa Elissa Paul Manadjè Maketing Medya Sosyal - Endependan	2023	Maketing dijital	Espesyalis maketing dijital endependan	Claïssa te vini nan Banj pou yon rezon trè espesifik : jwenn bon jan enfrastrikti pou devlope biznis endependan li. Li vin lwe yon espas travay ak kouran ak yon koneksyon entènèt ki estab, gwo vitès.	1 moun. Biznis endividyèl (endependan)	Claïssa pa sèvi ak lòt resous nan ekosistèm nan.
DAME-MARIE TRANS	2021	Agri-manje	Maketing nan kakawo, ak pwosesis nan boul chokola ak lòt pwodi tankou chokola an poud, krèm chokola ak likè kakawo. Aktivite te fèt adistans soti nan Banj, rive nan Grandans	Te rive nan Banj nan kad pwogram "Haitian Leaders Impact Fund", yon inisyativ ki gen pou objektif ankouraje finansyèman pwojè dirab, ak ekstèn pozitif sou kominote a. DAME-MARIE TRANS te pami vennsenk benefisyè pwogram nan	3 travay aplentan 4 travay a tan pasyèl. Nan fen 2023, revni yo te anviwon 200,000 goud (USD 1,600).	"Fon enpak lidè ayisyen yo"
Pilat	2020	Enèji ak anviwònman	Pwojè pou enstale yon tank gaz pwopàn nan vil Pilat, yon fason pou ranplase chabon ak gaz pwopàn kòm enèji pou kwit manje. An menm tan, fè rebwazman nan zòn montay yo.	Fondatè a te wè Banj sou LinkedIn, epi li te aplike nan pwogram ideathon kominotè	Kreyasyon 2 travay dirèk	Pwogram Ideathon Kominotè. Lè sa a, enkibasyon pwojè nan Banj

Non inisyativ oswa konpayi	Ane li rive nan Banj	Domèn / sektè	Aktivite aktyèl la nan 2024	Kou nan Banj	Enpak ak reyalizasyon	Patnè (yo) oswa pwogram ki asosye (yo)
Sant Edikasyon sou Tranlemanntè ak Swen Ijans Nòdès	2022	Fòmasyon nan sante ak sekirite	Enstitisyon ki ofri sèvis gratis, ki gen objektif ranfòse konesans nan popilasyon an ak jèn moun an patikilye sou risk sismik ak swen ijans.	Pwojè sa a te resevwa sipò teknik nan men ekip Banj lan pandan peryòd enkibasyon an. Epi yo te ba li yon fon demaraj ki te pèmèt li lanse aktivite yo.	Fòmasyon 100 jèn sou swen ijans ak jesyon risk dezast an jeneral. Nou te dirèkteman sensibilize plis pase 500 moun sou risk sismik ak swen ijans.	PIC 3
Charles Rebeth	2021	Agro-manje	Pwojè pou transfòme matyè premyè lokal yo an farin	Inisyativ enkibe kòm yon pati nan pwogram HLIF la.	Revni 2024 (6 mwa): 12,000 USD	HLIF

10.7 Pwogram prensipal yo, pwojè ak evènman ki fèt nan Banj depi 2018

Seleksyon reyalizasyon-enpòtan ki montre domèn Banj kouvri yo ak enpak quantitative sou benefisyè yo

Pwogram / Pwojè	Ane	Deskripsyon inisyativ la	Fòm	Patnè	Zòn entèvansyon	Fon Inovasyon	Aplikasyon / Benefisyè siksè	Fòmasyon delivre	Pwojè akonpaye
Ayiti Kòmanse	2018	Bootcamp ipè-akselerasyon 4 jou ki adapte a bezwen demaraj premye etap yo ki konsantre sou rezoud defi domèn espesifik tankou konsepsyon pwodwi ak eksperyans itilizatè, maketing ak mache, operasyon, teknoloji ak finans.	Présentiel	Google Developers Launchpad Access Haiti Dagmar Haiti Tech Summit Haïti Numérique 2030 Haiti Brand	Région métropolitaine de Port-au-Prince	Dans le cadre de ce programme, il y avait un bootcamp en présentiel mais sans fonds d'innovation.	43 / 29	6	10

Pwogram / Pwojè	Ane	Deskripsyon inisyativ la	Fòm	Patnè	Zòn entèvansyon	Fon Inovasyon	Aplikasyon / Benefisyè siksè	Fòmasyon delivre	Pwojè akonpaye
Pwogram enkibasyon	2018	Pwogram sipò pou twa (3) startups finalize pwototip yo atravè resous Banj mete an plas (maketing, finansman, konsèy ak ekspètiz). Banj te lanse yon pwogram enkibasyon twa mwa, soti 1e fevriye rive 31 avril, pou ede twa startup finalize oswa lanse pwototip yo, ak sipò nan maketing, finansman, konsèy ak ekspètiz.	Fas-a-fas	IOF	Rejyon metwopoliten Pòtoprens	3,000	13/13	Kòm yon pati nan enkibasyon sa a, te gen diferan sesyon antrenè men se pa yon seri kou fòmasyon.	3
Pwogram akselerasyon	2019	Pwogram sipò nan fòm akselerasyon 3 demaraj (Radiokam, CashMobile, Diskob) ki vize a ankouraje devlopman nan pwodui enfòmasyon inovatè ak sèvis.	Ibrid	IOF Envestisè endepandan	Rejyon metwopoliten Pòtoprens	17,000	5/3	Kòm yon pati nan akselerasyon sa a, te gen plizyè sesyon antrenè, men se pa yon seri kou fòmasyon.	3

Pwogram / Pwojè	Ane	Deskripsyon inisyativ la	Fòma	Patnè	Zòn entèvansyon	Fon Inovasyon	Aplikasyon / Benefisyè sikse	Fòmasyon delivre	Pwojè akonpaye
Laboratwa teknoloji kreyatif (CTL)	2020	Konekte devlopè ayisyen ak kreyativ pou kreye pwototip inovatè nan mizik, mòd, atizana, pwomosyon ak maketing	Ibrid	BID, Facebook, Google, gouvènman lokal yo ak Chanm Komès Ameriken an.	Ayiti	Kòm yon pati nan pwogram sa a, te gen yon bootcamp men pa gen enkibasyon oswa akselerasyon. Se poutèt sa pa gen okenn fon inovasyon.	227/25	11	4
Laboratwa teknoloji kreyatif (CTL)	2021	CTL sa a te vize konekte kreyatè ak devlopè pou kondwi inovasyon ak kreyativite, pou kokreye eksperyans inovatè kanaval sou entènèt ki sipòte ekonomi dijital Trinidad ak Tobago.	Vityèl	LoopTT, Facebook, Cariri's Idea Advisory Services (IAS) pwogram ak BID.	Trinidad ak Tobago	Kòm yon pati nan pwogram sa a, te gen yon bootcamp men pa gen enkibasyon oswa akselerasyon. Se poutèt sa pa gen okenn fon inovasyon.	17/17	7	4

Pwogram / Pwojè	Ane	Deskripsyon inisyativ la	Fòm	Patnè	Zòn entèvansyon	Fon Inovasyon	Aplikasyon / Benefisyè siksè	Fòmasyon delivre	Pwojè akonpaye
Laboratwa teknoloji kreyatif (CTL)	2022 - 2023	CTL sa a ki enplike Jamayik ak Ondiras an menm tan anba tèm "Leveraging Technology to Akselere Ekonomi Kreyatif nan Amerik Santral ak Karayib la" ki vize pou sipòte inovasyon ak ekosistèm antreprenarya nan endistri kreyatif nan Karayib la ak Amerik Latin nan.	Ibrid	BID, Bouk Kingston Creative Hub, UTH Avanza.	Ondiras ak Jamayik	Kòm yon pati nan pwogram sa a, te gen yon bootcamp men pa gen enkibasyon oswa aksele-rasyon. Se poutèt sa pa gen okenn fon inovasyon.	27/22	13	5
D-Klik	2022	An patenarya ak OIF, Banj te fè sesyon fòmasyon pou pwofesyon dijital an Ayiti yon fason pou yo ekspoze plis jèn ayisyen yo nan opòtinite pou ogmante anplwabilite yo nan fanmi pwofesyon dijital yo.	Ibrid	OIF, Open Classroom, ESIH, Ayiti Analytics, INFP, PUSH, Haiti Flying Labs	Rejyon metwo-politen Pòtoprens	28,000	5129/101	9	7

Pwogram / Pwojè	Ane	Deskripsyon inisyativ la	Fòm	Patnè	Zòn entèvansyon	Fon Inovasyon	Aplikasyon / Benefisyè siksè	Fòmasyon delivre	Pwojè akonpaye
Bousòl	2021	Pwogram sa a, an patenarya ak PNUD, vize sipòte kreyasyon richès lè li bay jèn yo, sitou jèn fanm, yon estrikti sipò pou ranfòse kapasite yo pou travay yo ak lide biznis yo inisyè.	Fasafas	PNUD AVD POUSE	Rejyon metwo- politen Pòtoprens	30,000	100/100	11	10
Kreyatik	2022	Anbasad Swis ak Banj te òganize Creatics nan objektif pou sipòte jèn kreyatif ayisyen yo epi pèmèt yo adapte ak pwofite de nouvo opòtinite ki ta ka ogmante revni yo epi fè li posib pou vann yon imaj kilti ayisyen an ki modèn ak aksesib pou kominote ki wo yo.	Fasafas	Anbasad Swis	Rejyon metwo- politen Pòtoprens	8,000	536/166	8	2

Pwogram / Pwojè	Ane	Deskripsyon inisyativ la	Fòma	Patnè	Zòn entèvansyon	Fon Inovasyon	Aplikasyon / Benefisyè sikse	Fòmasyon delivre	Pwojè akonpaye
PIC 1	2020	Se yon pwogram lidè kominotè ki finanse pa IRI e ki gen pouwva Banj an Ayiti. Pwogram sa a reyini jèn lidè ki soti nan diferan kominote epi li ede yo rezoud yon pwoblèm kominote yo fè fas ak yon solisyon inovatè ak dirab.	Ibrid	IRI, NED, Majistra minisipalite benefisyè yo, Chokarella,	Lower Lenbe, Lenbe, Milo, Opoto, Piyon, Pilat, Pòmago, Sent Sizàn Suzanne, Valyè	15,000	873/243	9	9
PIC 2	2021	Sa a se yon pwogram Ideathon kominotè ki finanse pa IRI e ki gen pouwva Banj an Ayiti. Pwogram sa a reyini jèn lidè ki soti nan diferan kominote epi li ede yo rezoud yon pwoblèm kominote yo fè fas ak yon solisyon inovatè ak dirab.	Ibrid	IRI, NED, Majistra minisipalite benefisyè yo, Chokarella	Lower Lenbe, Lenbe, Milot, poto, Piyon, Pilat, Pòmago, Sent Sizàn, Valyè	30 000	563 /360	11	12

Pwogram / Pwojè	Ane	Deskripsyon inisyativ la	Fòm	Patnè	Zòn entèvansyon	Fon Inovasyon	Aplikasyon / Benefisyè siksè	Fòmasyon delivre	Pwojè akonpaye
PIC 3	2022	Sa a se yon pwogram Ideathon kominotè ki finanse pa IRI e ki gen pouvwa Banj an Ayiti. Pwogram sa a reyini jèn lidè ki soti nan diferan kominote epi li ede yo rezoud yon pwoblèm kominote yo fè fas ak yon solisyon inovatè ak dirab.	Ibrid	IRI, NED, Majistra minisipalite benefisyè yo, Chokarella,	Ba Lenbe, Lenbe, Milo, Pèch, Piyon, Pilat, Pòmago, Sent Sizàn, Valyè, Okap Wanament	28 000	1859/631	9	11
PIC 4	2023	Sa a se yon pwogram Ideathon kominotè ki finanse pa IRI e ki gen pouvwa Banj an Ayiti. Pwogram sa a reyini jèn lidè ki soti nan diferan kominote epi li ede yo rezoud yon pwoblèm kominote yo fè fas ak yon solisyon inovatè ak dirab.	Ibrid	IRI, NED, Majistra minisipalite benefisyè yo, Chokarella	Nò Nòdès Nòdwès Sant Nip Grandans Sid Sidès Lwès Latibonit	32 260	2256/1131	6	10
Haitian Leaders Impact Fund	2022	Haitian Leaders Impact Fund se yon konbit* ayisyen kreye pou ede jèn antreprenè nan Gran Sid Ayiti apre tranblemanntè 2021 la pou akonpaye 25 pwojè ak pèmèt pou antreprenarya reviv nan Gran Sid la.	Hybride	Little footprints big Steps HDI Thinkinnov Echo Haiti Seven Pixels Le Paradis Haitien Haiti Development Institute	Sid Sidès Grandans Nip	250 000	6852/112	Kòm yon pati nan pwogram sa a, te gen diferan sesyon antrenè men se pa yon seri kou fòmasyon.	25

Pwogram / Pwojè	Ane	Deskripsyon inisyativ la	Fòm	Patnè	Zòn entèvansyon	Fon Inovasyon	Aplikasyon / Benefisyè siksè	Fòmasyon delivre	Pwojè akonpaye
Banj Fellowship	2023	Se yon pwogram ki vize pou mete aksan sou lidèchip etidyan ayisyen yo.	Fasafas	ENST	Rejyon metwo-politen Pòtoprens	Kòm yon pati nan pwogram sa a, pa gen okenn lajan inovasyon yo te distribye. Men, nou te depanse anpil resous pou sipòte antreprenè yo.	17/4	Nan kad pwogram sa a, te gen reyinyon/ sesyon travay ak PDG, lidè yo, anplwaye yo nan Banj pou ede pwofesyonèl devlope.	Pa gen pwojè
Banj Media	2024	Banj Media se yon medya enklizif ak altènatif pou jenerasyon konekte. Atravè emisyon nou yo, nou pran angajman pou bay odyans nou yo enfòmasyon, analiz, opinyon ak kontni kaptivan ki reflekte divèsite ak enterè jèn ayisyen yo.	Ibrid	Fondation Digicel Prestige Heineken Malta H Guinness Banj Mister Flowers Seven Pixels Onya Le Paradis Haïtien Konbit Group Leaders de demain	Medya Nasyonal ak Entènasyonal	30,303	Pa gen aplikasyon Plis pase 152,000 disip sou rezo sosyal yo.	Banj Media pibliye kontni edikasyon sou platfòm li chak jou.	Banj Media li menm se akseleratè nou nan yon pwosesis antreprenarya.

Pwogram / Pwojè	Ane	Deskripsyon inisyativ la	Fòm	Patnè	Zòn entèvansyon	Fon Inovasyon	Aplikasyon / Benefisyè siksè	Fòmasyon delivre	Pwojè akonpaye
DevExpo	2021	Dev Expo se yon inisyativ Banj ak Syntax Studio enspire, ki òganize espesyalman pou ak alantou devlopè ayisyen. Li konsiste de yon konferans kominotè ak yon ekspozisyon sou sijè inovatè nan mond teknoloji a, ansanm ak aktivite pou ankouraje kreyativite ak otonomi devlopè ayisyen yo.	Fasafas	Syntax Studio Digicel MyCash BRH Chokarella BID Sogebank Anbasad Ameriken an Ayiti Ayiti Efektif	Rejyon metwo-politen Pòtoprens	28 000	1000 patisipan yo 500K vi ap viv	Nan kad evènman sa a, te gen atelye, aktivite rezo ak panèl.	4

10.8 Lis patnè/kolaboratè Banj yo

Lis patnè/kolaboratè Banj yo

Kategori	Nom
Anbasad ak òganizasyon entènasyonal yo	Coopération Suisse en Haïti
	Ambassade de France en Haïti
	Institut Français en Haïti
	Ambassade du Canada en Haïti
	Programme des Nations Unies pour le Développement (PNUD)
	Organisation Internationale de la Francophonie (OIF)
	Hope for Haiti
	Little Footprint and Big Step
	ONU Environnement
	Banque Interaméricaine de Développement (BID)
	National Endowment for Democracy (NED)
	International Republican Institute (IRI)
	Agence Universitaire de la Francophonie (AUF)
	Union Européenne (UE)
	International Finance Corporation (IFC)
Ambassade des États-Unis en Haïti	

Kategori	Nom
Chanm Komès/Biznis/ Fondasyon	Handzup Group
	Chambre de Commerce Haïtiano-Canadienne
	Chambre de Commerce des Femmes Entrepreneurs
	La Chambre Franco-Haïtienne de Commerce et d'Industrie (CFHCI)
	Access Haiti
	Digicel
	Brasserie Nationale d'Haïti (BRANA S.A)
	Barbancourt
	Café Selecto
	Fancy
	HaitiBrand
	Programme d'Appui National à la Structuration de l'Entrepreneuriat Haïtien (PANSEH)
	Collabo Branding
	Triangle Management Solution
	PCXpress
	Dagmar
	Fondasyon Konesans ak Libète (FOKAL)
	OnyaBrand
	Ateliers COLAB
	Seven Pixels
BanjDev	
Spaces	

Kategori	Nom
Enstitisyon teknolojik	Rebrand Cities
	360insights
	Meta Developer Circles
	NIC Haïti
	Google Haïti
	Stellar Development Foundation
	Haiti Flying Labs
	Google For Startups
	Thinkinnov Technologies
	Transversal
	Syntax studio
Enstitisyon Finansye yo	Groupe SOGEBANK
	MonCash
	Banque de la République d'Haïti (BRH)
	Desjardins
	Société Financière Haïtienne de Développement S.A.(SOFIHDES)
	PROFIN
Enstitisyon Edikasyon	École Nationale Supérieure de Technologie (ENST)
	École Supérieure d'Infotronique d'Haïti (ESIH)
	Institut National de Formation Professionnelle (INFP)
	Universidad Tecnológica de Honduras (UTH Avanza)
	OpenClassrooms
	PUSH
	Société Haïtienne de Management et des Ressources Humaines (SHAMAR)
	Institut Français en Haïti
	Ayiti Analytics
	Observatoire Numérique en Haïti
	Centre Haïtien du Leadership et de l'Excellence
	Haitian Education and Leadership Program (HELP)

Kategori	Nom
Fowòm kolaborasyon	Haiti Tech Summit
	Haïti Numérique 2030
	SHEBuilds
	Impactathon
	Startup Week
	Hult Prize
Medya	AyiboPost
	Chokarella
	Safety Promo
	Télé Haïti
	Télévision Nationale d'Haïti (TNH)
	Juno 7
	Ticket Magazine
	SAKAPFET OKAP
	Banj Media
	Loop Haiti
	NB Magazine
	Le Nouvelliste
	VOA Kreyòl
	Radio France Inter (RFI)
	Wanament Post
	Haïti Climat
	Entretien 2000
	RTVC
Kit Média	

Kategori	Nom
Asosyasyon lokal ak jèn yo	Association des Volontaires pour la Démocratie (AVD)
	Le Paradis Haitien
	Groupe ECHO Haïti
	Haïti Femmes et TIC
	Mission Entrepren'Elle
	Dantò
	Jeune Chambre Internationale (Haïti)
	Refrain Littéraire Bookclub
	Gwoup Konbit
	Bureau de l'Organisation des Jeunes pour les Nations-Unies d'Afrique en Haïti (BOJNUAH)
	Réseau des Femmes Haïtiennes et Inspirantes (REFHEMI)
	Sco Tour
	Centrale des Entreprises Sous-Performantes d'Haïti (CESPHA)
	Piyon Youth Movement
	Konbit San Pou San
	Leaders de Demain
	Centre Kaizen
	Hart's
	Bureau Haïtien du Droit d'Auteur (BHDA)
	Woco
APS - Ann Pale Seksyalite	

Kategori	Nom
Minisipalite yo	Meri Lenbe
	Meri Wanament
	Meri Milo
	Meri Piyon
	Meri Pilat
	Meri Pèch
	Meri Valyè
	Meri Pòmago
	Meri Sent Sizàn
	Meri Okap
	Meri Pòdepè
	Meri Gonayiv
	Meri Okay
	Meri Segen
	Meri Mibalè
	Meri Pestèl
Meri Lazil	
Meri Fòlibète	

Kategori	Nom
Enkibatè/akseleratè	Global Startup Ecosystem (GSE)
	EIT Climate-KIC
	CEDEL HAITI
	Centre du Leadership et de l'Excellence (CLE HAITI)
	BID Labs
	Impact Hub Port-au-Prince
	Comparet
	Incubateur QE3 de l'Université Quisqueya
	Pigran Incubateur
	Alternatives Business Incubator & Accelerator (ABIA)
	Haïti Efficace
	Incubateur Scale up 305
	Kingston Creative Hub
	Haïti Business Accelerator
	Incubateur Alpha Haïti
Enstitisyon Gouvènman an	Conseil National de Télécommunications (CONATEL)
	Ministère de l'Environnement
	Centre de Facilitation des Investissement

Remèsiman

Otè yo ta renmen remèsye an premye madam Corinne Cathala, direktè peyi Ayiti nan Bank Enterameriken Devlopman (BID), ki ankouraje epi sipòte travay sentèz sa a sou istwa antreprenarya sa a.

Nou vle remèsye tou ekip Banj la, ki mobilize pou bay done, atik, epi pran tan pou rakonte istwa antrepriz la depi kòmansman li jouk jodi a. Nou gen yon remèsiman espesyal pou PDG ak Fondatè Banj, mesye Marc Alain Boucicault ; Direktè Operasyon yo, mesye John Sterlin Duverseau ; mesye Dan Doliver Derose, ; Adjwen Jesyon Operasyon Administratif/Finansye yo; ak tout patikilyèman mesye Juste Cœur Beaubrun, Adjwen Jesyon Operasyon Teknik, ki te travay avèk presizyon ak metòd pou sipòte koleksyon done ak istwa yo ak anpil atansyon.

Nou remèsye tou moun ki pataje eksperyans yo ak opinyon yo nan etid ka sa a sou vwayaj yo ak Banj: madam Gaëlle Rivière Wulff, direktè finansye Sogebank; madam Karine Paul nan GIDEM; madam Claïssa Elissa Paul, antreprenè espesyalis nan maketing dijital; ak mesye Roland Jean Charles, direktè Akademi Dijital Ayiti.

Nou eksprime gwo rekonesans nou pou moun sa yo pou kontribisyon syantifik yo : madam Christine Coupet Jacques, espesyalis maketing ; mesye Amos Cincir, prezidan Òganizasyon Jèn pou Nasyonzini nan Afrik; mesye Leonard Colin, espesyalis nan enklizyon; madam Cassandra Augusma, espesyalis nan ekite sèks; mesye Frédéric Gérald Chery, ekonomis; mesye Juyo Vany Saint Vil, antwopològ; mesye Johnny Augustin, pwofesè maketing; mesye Louino Robillard, ko-fondatè Groupe Konbit; ak mesye Bernedly Léonard, avoka.

Finalman, nou voye yon remèsiman espesyal bay moun ki te revize epi anrichi dokiman an avèk kòmantè yo ak ekleraj espesifik yo: madam Christine Coupet, CEO DAGMAR; mesye Duvenson Metellus, fondatè PEXpoint; mesye Milfortson Midy, “Banj Fellow”; ak mesye Stéphane Fouché, Vis-Prezidan Jesyon Risk Operasyonèl nan JPMorgan Chase & Co.